

Eseménytár
az 1995. év zsidó vonatkozású krónikája

január hónap

január 1.

Princetoni otthonában 93 éves korában meghalt a Nobel-díjas magyar származású fizikus, Wigner Jenő (1902-1995.).

január 6.

Szkinhedek törtek be, és gyújtogattak a debreceni zsinagógában. A tóraszekrény kiégett, 17 tóratekercs eltűnt, a kár több tízmillió forint. A nemzetközi körözés során elfogtak két szkinhed fiatalembert, akik saját vallomások alapján balhéból törtek be a zsinagógába. A két elkövető egyike az 1995. január 4-én bejegyzett Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség elnevezésű nyilas társadalmi szervezet elnöke. A szervezet székhelyéül a Független Kisgazdapárt debreceni székházát jelölték meg. A szervezet bejegyzésével kapcsolatban az ügyészség alkotmányossági vizsgálatot indított. Az FKGP megyei elnöke, Kapronczai Mihály pedig nem tudott arról, hogy székházának címével visszaéltek. Voltak olyan vélemények is, hogy nem véletlen a betörés időzítése sem, mivel az egybe esett Szálasi Ferenc születésnapjával. Torgyán József, az FKGP elnöke minden tisztségéből felmentette, a pártból is kizárta Kapronczit. 1995. február 20-án új megyei elnököt választottak helyére Oláh József személyében, aki február 22-én meglátogatta a Debreceni Zsidó Hitközséget. Torgyán József, az FKGP elnöke 1995. május 22-én ment el a debreceni hitközségbe, és bocsánatot kért a történetekért.

január 9.

Domán István dedikálta a frissen megjelent Talmud fordítását a Biblical World Galériában. (VII. Wesselényi u. 13.)

január 11.

Virág Judit művészettörténész mutatta be a Bálint Zsidó Közösségi Házban a mai magyarországi műkincs-kereskedelmet.

január 14.

A Mazsike Klubban a Múlt és Jövő Kiadó gondozásában megjelent „Válogatott beszédek” című kötetének bemutatóját rendezték meg „Scheiber Sándor könyve élőben” címmel. Közreműködött Sivók Irén és a kiadó művészbarátai.

január 16.

1. Szita Szabolcs „A zsidóság sorsfordulói - együttélés és kitaszítás” címmel tartott előadást Pécsen. A „Gyökereink és más nemzetiségekkel való kapcsolataink” című, a megyei közgyűlés épületében tartott előadássorozat szervezője a Magyarországi Németek Pécsi Nemzetiségi Köre volt.

2. Wallenberg aláírásra bukkantak a kutatók a lefortovói börtönnaplóban. Ez bizonyítja, hogy Wallenberget kihallgatta a KGB.

3. Koren Emil Jad Vasem díjas nyugalmazott esperes a Mazsike Klubban beszélt embermentő emlékeiről.

január 17.

1. Raoul Wallenberg eltűnésének 50. évfordulóján a svéd parlament ünnepi ülésen emlékezett meg a budapesti svéd követség 32 évesen eltűnt munkatársára. A parlamentben megjelent XVI. Gusztáv Adolf király és Szilvia királyné is.
2. A washingtoni Holocaust Emlékmúzeumban emlékülést tartottak Raoul Wallenberg eltűnésének 50. évfordulóján. A számos, Magyarországról elszármazott zsidó jelenlétében Al Gore alelnök tartott emlékező beszédet. Az emlékülésen megjelent Bánlaki György washingtoni magyar nagykövet és Tom Lantos amerikai képviselő is.
3. A Radnóti Miklós utcában az emléktábla megkoszorúzásával emlékeztek Raoul Wallenbergre zsidó szervezetek.
4. Schweitzer József országos főrabbi előadást tartott a Bar Ilan Egyetemen a magyarországi zsidóság helyzetéről, a zsidó oktatás helyzetéről Magyarországon.
5. Az MTV 1-es csatornáján bemutatták Jancsó Miklós „A kövek üzenete” címmel a Moldovában élő zsidók életéről forgatott filmjét.

január 18.

1. A Dohány utcai zsinagóga kertjében emlékeztek a gettó felszabadításának 50. évfordulójára. Az emlékező beszédet Raj Tamás főrabbi tartotta. A kormány nevében Vastagh Pál igazságügy-miniszter, a parlament nevében Gál Zoltán házelnök és G. Nagyné Maczó Ágnes alelnök, Göncz Árpád köztársasági elnök nevében pedig Pick Róbert címzetes államtitkár koszorúzott. Minden jelentősebb magyarországi egyház jelen volt az ünnepségen, és koszorút helyezett el a Hősök kertjében. Ezzel hivatalosan is véget ért a Holocaust emlékév.
2. A budapesti gettó felszabadulásának évfordulójára Lichtman Tamás irodalmi összeállítása hangzott el a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

január 19.

Fekete László és Tóth Emil kántorhangversenye a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

január 22.

A Mazsike „Városnéző séta zsidó szemmel” sorozatában a Budai Vár zsidó emlékeit járták be. A sétát Buday Aurél kandidátus vezette.

január 23.

1. Újvidéken az 1942. január 21-23-i magyar katonai vérengzésre emlékeztek a Duna-parton.
2. 76 éves korában elhunyt Libik György, aki egykor Wallenberg munkatársa volt.

január 24.

1. A német katolikus püspöki kar nevében Lehmann püspök nyilatkozatot tett közzé arról, hogy a német egyházat felelősség terheli a hitleri rezsim antiszemita politikájáért, és gáztetteiért. Elismerte azt is, hogy a náci ideológia sok német katolikusra gyakorolt befolyást. A német parlamentben Kohl kancellár és a parlament elnöke, Rita Süßmuth mondott emlékbeszédet az auschwitz-i tábor felszabadulásának évfordulóján.
2. Varsóban a lengyel katolikus püspöki kar és a rabbikar konferenciát szervezett a fajgyűlöletről Jozef Glemp bíboros és Menachem Moskowitz főrabbi részvételével.

január 26.

1. Pécsen a Református Gimnázium Kollégiumában „A keresztyénség és a zsidóság kapcsolata” címmel sorozatindító előadást tartott Szűcs Ferenc a Károli Gáspár Református Egyetem professzora.
2. Az auschwitz-i koncentrációs tábor felszabadulásának évfordulóján a Goldmark teremben rendezett megemlékezésen Verő Gábor, a Magyar Auschwitz Alapítvány titkára tartott emlékbeszédet, majd a résztvevők Havas Judit előadásában megtekintették Földes Margit „A séta” című monodrámáját.

január 26-28.

Krakkóban és Auschwitzban a koncentrációs tábor felszabadulásának 50. évfordulóján a lengyel kormány nagyszabású és sok vitát kiváltó emlékünnepek sorozatot szervezett. A megemlékezések előkészületeit keserű viták kísérték, sok bírálat érte a szervezőket amiatt, hogy túlságosan „ellengyelesítették.” A Lech Walesa elnök védnöksége alatt szervezett központi ünnepségre 26 állam vezetőit és 14 Nobel-békedíjast hívtak meg. Végül azonban külön lengyel és külön zsidó megemlékezésre került sor. Edgar Bronfman, a ZSVK elnöke nem fogadta el a meghívást, mert a tábor területére szervezett központi ünnepségen nem szólalhatott volna fel. A 26-án Krakkóban a Jagelló Egyetemen szervezett ülészakot Lech Walesa lengyel államfő nyitotta meg. Előadást tartott Kalman Sultanik, a ZSVK alelnöke, Maurice Goldstein, a Nemzetközi Auschwitz Tanács vezetője, Jean Kahn, az Európai Zsidó Kongresszus elnöke. A krakkói ünnepségekkel párhuzamosan a zsidó szervezetek Birkenauban tartották nem hivatalos megemlékezéseiket. Ezen volt jelen és koszorúzott az izraeli parlament elnöke, Seva Veisz, valamint Roman Herzog német államelnök, Elie Wiesel Nobel-békedíjas író, valamint a Mazsihisz delegációja is. 27-én az Auschwitzban rendezett központi ünnepségen részt vett Göncz Árpád köztársasági elnök, a Mazsihisz képviselőjében pedig Feldmájer Péter elnök, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, Kardos Péter főrabbi és Lazarovits Ernő is. A prágai hitközség ügyvezető igazgatója, Karol Sidon a Vaclav Havel elnök vezette kormányküldöttséghez csatlakozott. Jelen voltak a dán, a belga, a holland és a norvég uralkodóházak tagjai, valamint hét Nobel-békedíjas. Az orosz Duma képviselőjében Ivan Ribkin jelent meg. Az ünnepség egy fasizmus ellen fogalmazódott kiáltvány felolvasásával, valamint a delegációk koszorúinak elhelyezése után emlékműcsesek gyűjtésével ért véget. A Lengyelországban tartózkodó Avraham Weiss New York-i főrabbi levelet intézett Lech Walesához, melyben kifogásolta, hogy az emlékünnepeknek nincs zsidó jellegük annak dacára, hogy az áldozatok 90 százaléka zsidó volt. Weiss rabbi és néhány híve január 25-én a birkenaui tábor területén emelt katolikus templom előterében tiltakozó akciót szervezett a katolikus szentély és jelképek eltávolítását követelve. A rabbit a rendőrség kihallgatásra vonszolta. Az évforduló tiszteletére lakóhelyén, Argentínában kitüntették Emilie Schindlert, Oscar Schindler özvegyét, Kaliforniában pedig a kaunasi japán konzul Csiune Szugihara özvegyét.

január 27.

Poprády Géza, az OSZK főigazgatója felmentette állásából Vekerdi László nyelvészt, aki az OSZK nemzetközi csereosztályának vezetőjeként több ízben nyíltan antiszemita kijelentéseket tett. A világ vezető könyvtáraival fenntartott munkakapcsolata révén a nyugdíjkorhatáron jóval túllevő Vekerdi többször kifejtette a cigányokkal és zsidókkal kapcsolatos kirekesztő nézeteit.

június 28.

Biblikus konferenciát tartott a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban a Keresztény - Zsidó Társaság. A konferencia elnöke Schweitzer József országos főrabbi volt.

Ünnepség keretében avatták fel a Pedagógium felújított részlegét az Országos Rabbiképző Intézetben. A Pedagógium tanárain és hallgatóin kívül jelen volt Joel Alon követ, Smuel Glück, az izraeli testvérintézet képviselőjében, Zoltai Gusztáv a Mazsihisz, Tuvia Raviv a Szochnut képviselőjében. Az avatóbeszédet Schweitzer József országos főrabbi és Smuel Glück mondta.

Januárban a Mazsihisz megkezdte a bejárat, a kerítés és a fogadóépület rekonstrukciójával a három évtizede bezárt Salgótarjáni úti zsidótemető helyreállítását.

Nagybajomban a zsidótemető helyreállítására alapítványt hozott létre az amerikai többségi tulajdonban lévő JT Ruhaiipari Szövetkezet. Az alapítványt támogatta a helyi önkormányzat is.

Az amerikai külügyminisztérium jelentése a magyarországi emberjogi helyzetről megállapította, hogy a magyarországi zsidó közösség erősen asszimilált, ritkán, csökkenő számban fordulnak elő antiszemita jelenségek. A jelentés szövege megjelent a „Magyar Hírlap” 1995. február 8-i számának 8. oldalán.

A Várbeli Táncsics utcában lévő Rotary Klub vendége volt Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgató, aki a zsidóság szociális intézményeiről beszélt.

A Wesselényi u. 44-ben működő Amerikai Alapítványi Iskola fennállásának ötödik évfordulóját, és az 50 évvel ezelőtt itt működött zsidó polgári iskola emlékét táblával örökítették meg az iskola falán. Az avatáson megjelentek az iskola életben maradt tanárai és tanulói is. Az avatóbeszédet Welkovich Ilona egykori növendék mondta Fekete László főkantor éneke mellett.

Januárban tartotta kuratóriumi ülését a Magyar Auschwitz Alapítvány - Holocaust Dokumentációs Központ. Verő Gábor titkár bejelentette, hogy Straub F. Brunó megromlott egészségi állapota miatt a továbbiakban nem tudja ellátni az elnöki tisztelet, ezért a testület Vámos Tibor akademikust bízta meg az elnöki jogkörrel, s egyben kuratóriumi taggá választották Deák Jánost és Lebovits Imrét. Az ülésen felvetődött, hogy „A holocaust Magyarországon” című kiállítást állandó kiállításként kellene elhelyezni, s a befogadó épület egyben holocaust emlékhely is lehetne a fővárosban.

február hónap

február 2.

Kertai Klára művészettörténész tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban „A XIX. századi Magyarország a zsidó művészet történetének tükrében” címmel.

február 3-8.

Külföldi szakemberek tapasztalatainak hasznosításáról szervezett nemzetközi szemináriumot a Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány. A magyar szociálpolitikáról Szolnoki Andrea főpolgármester-helyettes és Bíró Boldizsár népjóléti helyettes-államtitkár tartott előadást.

február 6.

1. Zsolt Béla születésének 100 évfordulójára Kőszeg Ferenc jelentetett meg tisztelegő cikket a „Magyar Hírlap” 1995. február 6-i „Ahogy tetszik” mellékletében a II. oldalon „Egy kínos író” címmel.
2. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette az ún. harmadik kárpótlási törvénynek (1992. évi XXXII tv.) azt a rendelkezését, amely szerint kárpótlás csak azoknak jár, akiknek a hozzátartozóját büntetőeljárás során fosztottak meg életétől. Az alkotmánybíróság határozata szerint új törvényben kell biztosítani a büntető eljáráson kívül életüket veszítettek hozzátartozóinak a kárpótlást. A negyedik kárpótlási törvény megalkotásának határideje 1995. szeptember 30.

február 7.

„Száz szó jiddisül. Zsidóságismeret új megközelítésben” címmel Raj Tamás főrabbi indított előadás sorozatot a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 8.

„A szociális munka néhány formája Izraelben” címmel Lévai Katalin szociológus tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 8.

A zsidó középiskolák igazgatói találkozót szerveztek az oda aspiráló gyerekek szüleivel. A beszélgetést Mikes Judit vezette a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 13.

1. „Milyen könyvek jelentek meg a Holocaust 50 évfordulójának évében?” címmel Beer Iván, a Holocaust Emlékbizottság elnöke szervezett árusítással egybekötött találkozót kiadók, az alkotók és az olvasók számára a Bálint Zsidó Közösségi Házban.
2. A tatabányai Modern Üzleti Tudományok Főiskolája és az Amerikai Alapítványi Iskola együttműködési szerződést kötött. A tatabányai iskola az év szeptemberében kihelyezett tagozatot létesített a zsidó alapítványi iskolában. Ettől kezdve az általános iskola első osztályától a diploma megszerzéséig egy intézményben tanulhatnak a hallgatók.
3. Budapest felszabadulásának évfordulóján emlékülést tartott a Fővárosi Holocaust Emlékbizottság a Merlin Színházban. Göncz Árpád köztársasági elnök és Demszky Gábor főpolgármester köszöntője után Nagy Gábor elnök, Schiffer János főpolgármester-helyettes és Beer Iván az Országos Holocaust Bizottság elnöke mondott emlékező beszédet.

február 15.

1. Palotás Rezső fotóművész Izraelről szóló kiállítását Joel Alon nagykövet nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.
2. Göncz Árpád köztársasági elnök ellátogatott az Anna Frank Gimnáziumba, ahol auschwitzzi látogatásáról, az izraeli - magyar kapcsolatokról, az oktatás terén megvalósítandó esélyegyenlőségről és a tandíjról beszélgetett a diákokkal, tanáraikkal és a Mazsihisz vezetőivel.

február 19.

Az Újpesti Idősek Klubjában a Tomkins együttes askenáz - héber dalokat adott elő Pauk Anna zongorakíséretével, közreműködött Horváth Mária operaénekes.

február 20.

1. A Menora Egyesület a Bálint Zsidó Közösségi Házban emlékezett alapítójára, Braun Tibor gyógyszerészre. Az emlékhangversenyen fellépett Altó Mária, Csavlek Etelka, Kovács Kolos, a Tomkins-együttes, Kelen Péter, Szabadi Vilmos, Puskás Levente, Puskás László és Tóth Emil. A rendezvény fővédnöke Schweitzer József országos főrabbi volt.
2. A Bukarest melletti Dascalescuban nyomára bukkantak 30 olyan műkincsnek, amely eddig még hiányzott az 1993. decemberében a Budapesti Zsidó Múzeumból elrabolt kegytárgyak közül. Még két műtárgy hiányzik az elrablottak közül.
3. A Hunyadi téri körzet rendezésében „Kántorok találkozóját” rendezték a Goldmark-teremben. Közreműködtek: Fekete László, Fóti Márton, Kálmán Tamás, Klein Ervin és Tóth Emil, valamint az Anna Frank Gimnázium kórusa Mayer Erika zongorakíséretével.

február 21.

1. Csejtei István új magyar nagykövet átadta megbízólevelét Ezer Weizman államelnöknek. Görög János nagykövet megbízatása lejártával Magyarországra utazik.
2. „Kavicsok” címmel M. Soós György műveiből nyílt kiállítás a BM Andrassy út 55. szám alatti kiállítótermében.

február 26.

„Áldozatok és gyilkosok” címmel Gedő Ilka gettórajzaiból, és Román György háborús bűnösökről készített rajzaiból új tárlat nyílt a Zsidó Múzeumban. A kiállítást Göncz Árpád köztársasági elnök nyitotta meg, a tárlat rendezője Semjén Anita, a washingtoni Cultural Exchange Foundation munkatársa volt. A kiállítással egyszerre hasonló című könyvet jelentetett meg a Cultural Exchange Foundation. A művek keletkezéséről 1995. április 9-én TV műsort sugároztak. A kiállítás a 700 négyzetméterrel megnövelt múzeumban nyílt meg. Az első emeleten kapott helyet az állandó

kiállítás, amely lényegében az 1993-ban elhurcolt kincsekből áll. A második emeleten kialakított új épületszárnyban az időszakos kiállításokat rendezik. A múzeum technikai helyeinek - raktár, levéltár, könyvtár – helye is itt van.

február 27.

Gazda István tudománytörténész magyar zsidó tudósokról indított előadássorozatot a Bálint Zsidó Közösségi Házban

A Los Angeles-i székhelyű Simon Wiesenthal Központ elsőként az arab politikusok közül Huszein Jordán királyt tüntette ki békedíjjal.

A kőszegi zsinagógát az önkormányzat nem vette át az államtól, így a Kincstári Vagyonkezelő pályázaton meghirdette eladásra. Egy helybéli vállalkozó, Krug Gusztáv vásárolta meg, hogy vendéglátóhelyet alakítson ki belőle. Ezzel (hosszú időre) megfiúsult az 1991-ben Bruce Rosenberg által létrehozott alapítvány célja, mely kulturális központot, illetve koncerttermet kívánt volna létesíteni a zsinagógából. Az alapítvány több koncertet is szervezett a zsinagóga javára, ám mindössze 120 ezer forint jött össze.

Az orosházi zsinagóga felújítására váró épületét viszont a Szántó Kovács János Múzeum tudná hasznosítani, ha az önkormányzat a felújítást vállalja.

39 éves korában New Yorkban meghalt Kertész István rabbi, a Leo Baeck Intézet könyvtárának vezetője. Ez utóbbi minőségében folyamatos adományokkal gyarapította az ORI könyvtárának állományát is.

A Világosság 1995/2 számában jelent meg Kende Péter „Zsidókérdés Magyarországon 1994-ben” című tanulmánya. (60-71. p.); Nagy Péter Tibor „A numerus clausus - hetvenöt év után” (72-79. p.).

A Holmi 1995/2 számában Váradi Mónika Mária „Egy vörösvári zsidó család története” címmel közölt esettanulmányt (220-234. p.).

A Soproni Szemle 1995/1 száma zsidó tematikus összeállítást készített. In: Kubinyi András „A magyarországi zsidóság története a középkorban.” (2-27. p.); Pickler, Harald „Zsidók Ruszton” (ford: Metzl János.) (28-37. p.); Horváth Zoltán „Soprontól Auschwitzig. A nyugat- és dél-dunántúli zsidóság deportálásának terve”. (38-47. p.); Varga Imréné „Dokumentumok egy köztisztviselői pályakép megismeréséhez Halász Gábor segélykérő levele alapján.” (47-56. p.); G. Szende Katalin "Ember az embertelenségben"- interjú Weinberger Ernővel, a háború előtti utolsó soproni zsidó tanítóval" (57-62. p.); Becht Jenő „Levelek Európából” (63-73. p.); Turán Tamás „Újabb héber kódextöredékek Soproni könyvtárakban.” (74-76. p.); Bircher Erzsébet „Sopron kulturális élete” (77-78. p.); Grüll Tibor „Arcképvázlat Pollák Miksáról és Pap Károlyról” (79-87. p.); Dominkovits Péter „Források a szombathelyi gettó történetéhez. Összeállította: Mayer László (Vas megyei levéltári füzetek 7.) Jegyzetek egy megjelenés alatt álló kötetről.” (88-91. p.); Szántóné Balázs Edit „Partes Populorum Minorum Alienigenae. Szerk.: Mózer Ibolya. Szombathely, 1994. Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola Történelemtudományi Tanszéke.” (92-93 p.); Tóth Imre „Holocaust emlékkönyv a vidéki zsidóság deportálásának 50 évfordulója alkalmából.” (94-97. p.).

A Valóság 1995/1. és 2. számában jelent meg Pelle János „A konstruált vérvád” című tanulmánya az 1946. július 30-i és augusztus 1-i miskolci pogromról. A tanulmány alapján a Magyar Televízió dokumentumfilmet is készített, amelynek bemutatója 1995. március 6-én volt a miskolci városi könyvtárban. (Mindszent tér 2.) A bemutatót követően Pelle János és film rendezője, Vitézy László ismertették a film keletkezés történetét.

A Szombat 1995/1. és 2. számában Szántó T. Gábor „A Gadó” című interjújában mutatta be Gadó Györgyöt (9-14. p. és 20-23. p.). Zeke Gyula „A magyar zsidóság a politikában (1895-1919.)” című kétrészes tanulmánya jelent meg a Szombat 1995/2. és 3. számában (35-40. p. és 26-33. p.). Nagy Sz. Péter „Száz éve született Zsolt Béla, a zsidó önismeret szociográfusa” című írása jelent meg a Szombat 1995/2. számában (45. p.).

március hónap

március 1.

Gábor Marianne érdemes művész kiállítását Pogány Ö. Gábor nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A Gábor Ignác és Rónai Mihály András tiszteletére rendezett irodalmi emlékműsoron fellépett Keres Emil.

március 2.

A New York-i Ortodox Zsidó Hitközség 150 tagja érkezett Párára, hogy tisztelegjen az ősök emléke előtt.

március 5.

Lelkészi konferenciát rendezett Debrecenben a Keresztény - Zsidó Társaság. A konferencián részt vettek a debreceni zsidó, katolikus, református, evangélikus, baptista, adventista, methodista, ortodox és unitárius lelkészek. A bevezető előadásokat Kocsis Elemér református püspök és Markovits Zsolt rabbi tartotta.

március 6.

1. Az Írók Könyvesboltjában Demszky Gábor főpolgármester, Szabolcsi Miklós irodalomtörténész, Dávid Ferenc művészettörténész és Schweitzer József, országos főrabbi mutatta be „A zsidó Budapest” című kötetet, amelyet a Városháza és az MTA Judaisztikai Kutatócsoportja közösen adott ki.

2. A Gyulán megrendezett vallási filmek fesztiválján második díjat kapott Szénási Jonathán Sándor „A zsidó vallás” című filmje.

március 9.

1. Bonnbán kiállítás nyílt Raoul Wallenberg életéről és magyarországi tevékenységéről. A brandenburgi tartományi képviselő épületében az ünnepélyes megnyitón megjelent Roman Herzog szövetségi elnök is.

2. A Nagyfuváros utcai zsinagóga előterében Idősek Klubját alakított ki a körzet a „Doron”, a „Talmud Tóra” és az „Ichtys Alapítvány” segítségével. Magén István „Áhítat” című olajfestményét ajándékozta a klubnak, melynek ünnepélyes felavatásán jelen voltak a Joint és a Szochnut képviselői is.

március 12.

Purimi karnevált rendeztek a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 16.

A Mazsike Klub vendége Wimmer Gyuláné, Wallenberg egykori tolmácsa volt.

március 18.

1. A Motz-Berthold jiddis kamaraszínház bemutatta a „Vándorlás” című darabot a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

2. Purimi bált rendezett a Mazsike a Magyar Rádió Márványtermében. A jótékonyági célú rendezvényt Raj Tamás főrabbi nyitotta meg.

március 15.

Dávid Katalin művészettörténész, egyháztörténészt Széchényi-díjjal jutalmazták. A kitüntetést Göncz Árpád köztársasági elnök adta át a parlamentben.

március 19.

1. Scheiber Sándor halálának 10 évfordulóján az ORI és a Budapesti Rabbikar ellátogatott a rákoskeresztúri zsidótemetőben lévő sírhoz. Az ORI igazgatósága és a tudós főrabbi fivére, Scheiber Lipót pályázatot írt ki Scheiber Sándor emlékére „Természetszeretet, természeti képek és hasonlatok a Szentírás prófétai könyveiben és a Zsoltárok könyvében” címmel.

2. Az Új Élet 1995. március 15-i száma teljes egészében a tíz éve meghalt Scheiber Sándorról szólt. Emlékező írást közölt Schweitzer József, Scheiber Sándorné, Komoróczy Géza, Gács Teri, Beer Iván, Tenke Sándor, Szepes Erika, Bollobás Enikő, Kőszeg Ferenc, Féner Tamás, Kardos Péter, Raj Tamás, Szita Szabolcs, Kármán József, Forrai György, Markó Miklós, Erdei Grünwald Mihály, Kőbányai János és Biedermann Mariann.

március 20.

1. Mészáros Judit pszichoanalitikus tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban „A pszichoterápia lehetősége a múlt feldolgozásában” címmel.

2. Jótékonyági hangversenyt adott Hajdók Judit orgonaművész a hajdani zalaegerszegi zsinagóga építészeti értékeinek megőrzéséért. A hangversenyt a koncertteremként működő zsinagógóban tartották.

3. A Magyar - Izraeli Baráti Társaság vendége volt Görög János, korábbi izraeli magyar követ.

március 21.

Strasbourgban rasszizmus ellenes hetet rendeznek. A rendezvénytársaságot Chatherine Trautmann strassbourgi polgármester nyitotta meg.

március 22.

Az Iden-titi Klub havonta rendezett összejöveteleit Göncz Kinga pszichiáter vezette a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 23.

1. Jancsó Miklós „Zsoltár” című filmjének ősbemutatóját a Bálint Zsidó Közösségi Házban tartották.

2. Horn Gyula miniszterelnök hivatalában fogadta a kőszegi gázkamra egyetlen túlélőjét, Bács Pált.

3. A Mazsihisz és a Nyíregyházi Zsidó Hitközség emléktáblát állított Eötvös Károly ügyvéd tiszteletére a tisztaeszlári nagy per egykori színhelyén, a nyíregyházi városháza falán. Az avatóbeszédet Csuha Judit igazságügy-minisztériumi államtitkár mondta.

4. Vácott Magyar - Izraeli Kulturális Napokat szervezett a városi Magyar - Izraeli Baráti Kör. Ennek keretében kiállítások nyíltak a városban, Szenes Hanna emlékestet, valamint klezmer koncertet tartottak.

március 24.

A Kőszegen 50 évvel ezelőtt egy napig működött gázkamra az egykori téglagyár területén. Bács Pál szervezésében délelőtt 11 órakor tartottak megemlékezést a téglagyár helyén 1985-ben felállított emlékműnél.

március 25.

1. „A varsói gettó felkelésének krónikája Marek Edelman szemével” című dokumentumfilmet vetítették az Örökmozgóban. A film rendezője és forgatókönyvírója Jolanta Dylewska.

2. A burgenlandi Rohoncon emlékkövet avattak azon a helyen, ahol 200 magyar zsidót lőttek agyon ötven évvel ezelőtt.

március 26.

A Mazsike városnéző programja keretében a XI. kerület zsidó emlékeit nézték meg a résztvevők. A Bocskai úti volt zsinagógába, és a Csörsz utcai ortodox temetőbe Simonyi Péter vezette a résztvevőket.

március 28.

Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója kapta a Joint fennállásának 80. évfordulójára alapított kitüntetését. Az elismerést az amerikai Joint ügyvezető igazgatója, Steve Schwager, és a Magyarországi Joint Iroda igazgatója, Israel Sela adta át a Mazsihisz Síp utcai székházában.

március 29.

Fenyő Márta vezetésével megkezdte rendszeres működését az Üzletemberek klubja a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

március 31.

A Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ és Sopron önkormányzata emléktúrát szervezett Balfra a 183 agyonlőtt zsidó munkaszolgálatos, valamint az üldözötteket mentő Almásy Tibor nyugalmazott ezredes emlékére.

Veszprémben a Mártírok útjai zsidó temetőben Somogyi Lajos keramikusművész elkészítette az első magyarországi siratófalat.

Március végén néhány napot Pápán töltött az a mintegy 150 fős delegáció, amely a néhai pápai Jozsef Grünwald rabbi (1903-1984) halálának évfordulójára érkezett a városba. A kirándulást a New Yorkban működő Pápai Ortodox Zsidó Hitközség szervezte. A New York-i hitközség adományával hozták rendbe a pápai zsidótemetőt, tervezik a zsinagóga helyreállítását is. A New York-iak szervezik New York állam kormányzójának, a magyar származású Joseph Pataki magyarországi látogatását. A delegációt fogadta Pápa polgármestere is.

Márciusban 81 éves korában Baján meghalt a hitközség elnöke, Lichter Ferenc. A bajai zsidótemetőben a Schweitzer József országos főrabbi és Tóth Emeli főkántor vezette gyászszertartáson a Mazsihisz vezetői is részt vettek.

Megbízatása lejártával, márciusban búcsúztatták Tuvia Ravivot a Mazsihisz vezetői a Síp utcai székházban. Zwi Kotzer, a Szochnut új igazgatója is megjelent, és felszólalt a búcsúztatáson.

A Hegedűs Gyula utcai templomban Hevesi Sándor emléktáblát avattak. Hevesi több évtizeden át volt a körzet elöljárója, illetve Chevra igazgatója. Érdemeit Schweitzer József és Löwy Tamás főrabbi méltatták.

A Dohány utcai körzet elnökét, a 75 éves korában elhunyt Reich Ferencet Schweitzer József országos főrabbi és Fekete László főkántor búcsúztatta a Kozma utcai temetőben.

A Vasi Szemle 1995/1 számában jelent meg Zágórhidi Czigány Balázs „Újabb adat Vasvár középkori zsidóságának történetéhez” című tanulmánya (79-81. p.).

A Valóság 1995/3 számában jelent meg Szita Szabolcs tanulmánya „A pesti gettó küzdelme a túlélésért” címmel (69-79. p.).

A Szombat 1995/3 számában jelent meg Konrád György „Tartós várakozások” című esszéje (3-9. p.)
A Mazsike az 1994 évben esedékes közgyűlését csak 1995 március végén tartották meg. Vámos Tibor és Hernádi Miklós más irányú elfoglaltságára hivatkozva lemondott elnökségi tagságáról. A rendkívül alacsony részvétel - 1000 fizető tagból mindössze 56 fő jelent meg - miatt a közgyűlést formálisan megtartották, ám lényegileg mégis érdektelenségbe fulladt. A szervezet gazdálkodásáról elhangzott a beszámoló, amelyet az Állami Számvevőszék vizsgálata előzött meg.

április hónap

április 2.

„A zsidó kultúra napját” a Mazsike szervezte a Marczibányi téri Művelődési Központban. Délelőtt a három zsidó iskola növendékei léptek fel dalbetétekkel Max Eizikovics, egykori erdélyi zsidó népzenei gyűjtése alapján. A nap házigazdája Horgas Eszter fuvolaművész és Fellegi Ádám zongoraművészek voltak. Elek Judit filmrendező, Fekete László főkántor és Melis László zeneszerző részvételével beszélgetést rendeztek a zsidó népzeneről, közreműködött Neumark Zoltán zongoraművész. Délután Dettre Gábor filmrendező válogatásában kelet-európai zsidó témájú filmeket vetítettek, Benedek István Gábor novelláiból Kathleen Gáti olvasott fel, a Kádár-duó gitározott, Fekete László főkántor énekelt. A Forrás Kamaraegyüttes Horgas Eszter fuvolaművész vezetésével, a Gryllus fivérek erdélyi jiddis népdalokat adtak elő Kányádi Sándor fordításai felhasználásával. A Szombat Szalont Szántó T. Gábor főszerkesztő vezette, Fenákel Judit novelláját, Bächer Iván két tárcáját, Somlyó György két versét, Vámos Miklós regényének részletét a szerzők olvasták fel, Mándi Stefánia verseit Galkó Balázs adta elő. A Párizsban utcai zenész Várkonyi Zsuzsa tangóharmonika kísérettel jiddis dalokat adott elő.

április 3.

Lakos Lajos restaurátor tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban „Adatok és anekdoták a képre Restaurálás történetéből” címmel.

április 4.

Izraeli karikatúrákból nyílt kiállítás az Almásy téri Szabadidő Központban. A vándorkiállítást Joel Alon izraeli nagykövet nyitotta meg. A budapesti kiállítást megelőzően Vácott volt látható, majd Kiskunhalason és Salgótarjánban is bemutatták a 29 alkotó grafikáit.

április 5.

1. „Wallenberg kérdőjelek” címmel Ember Mária tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Ház Salom Klubjában.
2. Hatrészes előadássorozatot kezdett Baruch Oberlander lubavicsi rabbi a Bálint Zsidó Közösségi Házban a haszid mesevilágról.
3. A Keresztény - Zsidó Társaság a Deák téri evangélikus templom dísztermében tartott „Izrael szimpozion és disputa” című rendezvényén előadást tartott Görög János korábbi izraeli nagykövet, Menachem Meron főrabbi és Szécsi Éva külpolitikai újságíró.

április 3-6.

A NÜB zarándokutat szervezett Auschwitzba a tábor felszabadulásának 50 évfordulója alkalmából.

április 5.

A Fővárosi Bíróság megkezdte, majd elnapolta az 1994 március 14-én a földalattin zsidózó, majd a Mexikói úti végállomáson Horgas Péter, 32 éves díszlettervezőt megkéselő Nagy Dezső és László debreceni illetőségű szkinhedek perének tárgyalását. A bíróság a vádlottak elmeszakértői vizsgálatát rendelte el. Az elsőrendű vádlott többszörösen büntetett előéletű, idegbetegséggel is

kezelt személy. Az 1995. október 27-én kihirdetett ítélet Nagy Dezsőt jogerősen kétéves börtönbüntetéssel, és kényszer alkohol-elvonókúrával, Nagy Lászlót egyéves, három évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte.

április 6.

1. A koncentrációs táborok felszabadulásának 50 évfordulójára emlékfutást rendezett a Katona Futók Sportegyesülete. A 21 katonafutó, és az Anna Frank Gimnázium hat tanulója, 15 kilométerenként váltva egymást, április 21-én tervezett a mauthauseni célba érni. A Lengyelország területén lévő táborokat érintették, ám a németországi táborok megközelítéséhez a német hatóságok nem biztosítottak rendőri kíséretet, így a futás április 13-án befejeződött.

2. A BZSH vezetőségválasztó közgyűlést tartott a Síp utcai székházban. Az elnöki tisztségért az eddigi elnök, Kéri Lajos mellett Mester Tibor, Bán György, Lazarovits Ernő és Korn József, az ügyvezető igazgatói tisztre Zoltai Gusztáv mellett Streit Sándor is indult. A közgyűlés előtt Raj Tamás Nagyfuvaros utcai főrabbi javasolt alapszabály módosítást, mely szerint különválna a Bzsh és a Mazsihisz vezetése. A közgyűlés kezdete előtt azonban a javaslatot visszavonták. A választás eredményeként Kéri Lászlót a Bzsh és a Mazsihisz örökös tiszteletbeli elnökévé választották, a Bzsh elnöke Korn József, ügyvezető igazgatója Zoltai Gusztáv lett. Zoltai egyben a Mazsihisz ügyvezető igazgatói tiszttét is betölti. A Bzsh elöljárósága: Engländer Tibor, Friedmann Józsefné, Heisler András, Karádi Gábor, Kárpáti Pál, Lancz Tibor, Lazarovits Ernő, László Miklós, Lukács László, Tordai Péter, Schweitzer József, Deutsch Róbert, Kardos Péter. A Számvizsgáló Bizottság tagjai: Deutsch Gábor, Gervai László, Heisler László, Germann Róbert, Pollák Jenő.

3. Kőszegen „Zsidókérdés Kelet- és Közép Európában” címmel egész napos szemináriumot szervezett a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola. A főbb témakörök a zsidó önazonosság és a zsidó hitközségek 1945 utáni tevékenysége köré csoportosultak. Az előadásokat Dénes István Zoltán, Sz. Bíró Zoltán, Szabó Miklós, Balog Iván és Csorba László tartották. A szeminárium helye a kőszegi Európa Ház (Chernel u. 14.) volt.

április 7.

1. A Mazsihisz vezetőségválasztó közgyűlésén az 1990 óta alakult új hitközségek miatt módosították a hitközségek küldöttállítási szabályzatát. Eszerint Budapest 55, Debrecen 5, Győr 1, Szombathely 2, Kiskunhalas 1, Kaposvár 3, Miskolc 3, Nyíregyháza 2, Pápa 1, Szolnok 1, Nagykanizsa 1, Békéscsaba 1, Szeged 3, Keszthely 1, Kecskemét 1, Karcag 1, Nagykőrös 1, Baja 1, Pécs 3, Székesfehérvár 1, Veszprém 1, Hódmezővásárhely 1, Ortodox Autonóm Hitközség 8 küldöttet állíthat, rajtuk kívül tagja a hitközségnek a mindenkori elnök. A közgyűlés a jelölésnek megfelelően ismét Feldmájer Pétert választotta elnöké, Zoltai Gusztávot ügyvezető igazgatóvá. Schweitzer Józsefet pedig megerősítették országos főrabbi címében. A Mazsihisz elnökhelyettesei: Fixler Herman, Streit Sándor, Weisz György (Debrecen). Elöljáróság: Schweitzer József, Engländer Tibor, Friedman Józsefné, Freund Jenő, Gervai Tamás (Debrecen), Gráf Imre (Szeged), Herczog László, Heisler András, Stark András, Olti Ferenc. Horn Gyula miniszterelnök levélben köszöntötte a Mazsihisz megválasztott elnökét és ügyvezető igazgatóját.

2. Buchenwaldban a tábor felszabadításának 50. évfordulóján Meir Lau izraeli főrabbi, a tábor egykori foglya mondott emlékező beszédet. A tábor területén felavatták Németország első cigány holocaust emlékművét, majd megnyitották a tábor történetét bemutató új kiállítást.

április 4-9.

Jeruzsálemben Budapesti Művészeti Hetet rendeztek.

április 11.

1. Elie Wiesel Nobel-békedíjas bocsánatkérésre szólította fel Németországot az 50 évvel ezelőtt elkövetett genocídiumért.

2. A Magyar Televízió a táborok felszabadulásának 50. évfordulóján levetítette azt a dokumentumfilmet, amelyet a koncentrációs táborok felszabadításakor készített brit híradókból

állítottak össze. „A táborok emlékezete” című amerikai dokumentumfilm hanganyagát Alfred Hitchcock, Colin Wills, Sidney Berusteich és Sergei Nolbanov készítette. A Mazsihisz, a NÜB és a magyar állam diplomáciai képviselői megjelentek a táborok helyén rendezett emlékünnepeken. Így például Gunskirchenben, Mauthausenben, Welsben, Kaufferingben, Bergen-Belsenben.

3. A Salom Klub lapja, a Sófár ettől kezdve rendszeresen nyitott szerkesztőségi napokat tartott.

április 12.

„A szefárd zsidóság aranykora” címmel Bacsó Péter történész tartott előadást a Salom Klubban.

április 14.

Nyolc befolyásos amerikai törvényhozó - köztük Robert Dole szenátor - figyelmeztette a kelet-európai kormányokat, hogy megromolhat kapcsolatuk Washingtonnal, ha nem adják vissza a zsidóknak az elkobzott vagyonokat. Varsó és Prága azonnal elutasította a képviselők levélben megfogalmazott követeléseit.

április 18.

A Pénzügyminisztériumban a zsidó vagyoni, közösségi kárpótlásáról kialakított munkaokmányt vitatta meg a tárcaközi bizottság Szabó Zoltán művelődési államtitkár vezetésével. A tárcaközi bizottság tagjai a pénzügyi, a külügyi, a művelődési és az igazságügyi tárcák államtitkárai.

április 20.

Rómában a Római Tudományegyetem magyar nyelv és irodalomtudományi tanszékén tudományos tanácskozást tartottak „A magyarországi zsidóság története a középkortól napjainkig” címmel. Az előadók közül Kovács Péter és Szakály Ferenc történészek a török hódoltság zsidó közösségeinek életéről tartott előadást, Paolo Augustini bemutatta az általa szerkesztett olasz kiadású Schulof Izsák Megilát. Haraszi György és Karsai László a XVIII. századi zsidó település szerkezetéről, Carlo di Cave Köstler Artúr „A tizenharmadik törzs” című művét elemezte. Robert Blumstock kanadai történész párhuzamos életrajzok címmel Herzl Tivadar és Heltai Jenő életrajzáról beszélt. Sárközy Péter római magyar tanszékvezető Radnóti Miklós verseinek Giovanni Totti fordításában megjelent olasz kiadását mutatta be.

április 23.

Hazahozták a 30 darab megtalált műkincset a Budapesti Zsidómúzeum elrabolt kincsei közül. A rendőrnapi alkalmát felhasználva a BRFK aulájában adták át a kincseket a Mazsihisznek. Az orgazdák a román rendőrség őrizetében, a tettesek még szökésben vannak.

április 26.

1. Szegeden a JATE Auditórium Maximumában a „Világvallások a halálról” című konferencián Schweitzer József, a Rabbiképző Intézet rektora tartott előadást.

2. A Mazsike Klubban Farkas József református lelkész tartott előadást „Elfelejtett szereplők a református egyház embermentő szolgálatából: Berzeviczy Albert, Zsindelyné Tüdős Klára, Pákozdy László és Balla Péter” címmel.

április 27.

1. A Néprajzi Múzeumban a munkácsi magyar zsidók hagyományos kultúrájáról „Keserű gyökér” címmel Rékai Miklós etnográfus készített kiállítást Domán István, az ORI rektor-helyettese nyitotta meg. A megnyitón közreműködött Ökrös Csaba népzeneész.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban adta át a Yad Vasem Intézet „A világ jámbora” kitüntetését Joel Alon nagykövet. A jutalmazottak: Blazsej István és Istvánné, Bena Rudolf és Rudolfné, Agócs Nóra, Marik Miklós, Sponták Zoltán, Horváth Erzsébet, Hankó Teréz, Várkonyi Gyula és Géza, Keken András és Victor János. Posztumusz kitüntetésben részesült Blazsej István, Gimes András, Marik

Miklós, Sponták Zoltán, Horváth Erzsébet, Hankó Teréz, Várkonyi Gyula, Kelen András és Victor János.

3. Ormos Mária a fajelméletről tartott előadást Dunaújvárosban az Intercisa Múzeumban.

április 30.

A keszthelyi Kastélymúzeum tükörtermében zsidó zenei koncertet rendezett a Keresztény - Zsidó Párbeszéd Kör. Műsorvezető Raj Tamás főrabbi volt.

A Magyar Rádió irodalmi szerkesztőségének naplópályázatát Kátai André nyerte el „A táncor - Vojna plenik lettünk” című, holocaustról szóló pályaművével. A Kossuth Rádió öt részben sugározta hétköznapi délelőtt 11.35-kor. Rendezte: Markovits Ferenc, Felolvasta: Agárdi Gábor.

A Dohány utcai zsinagóga orgonájának rekonstrukcióját megörökítő, 2000 számozott telefonkártyát bocsátott ki a Matáv gyűjtők számára 5000 forintos darabáron. A világ legnagyobb orgonájaként számon tartott hangszer felújítására kiírt pályázatot egy drezdai cég nyerte el, ám a templom teljes felújítására tervezett 1 milliárd 200 ezer forint nem lesz elegendő az orgona helyreállítására is.

A hónap végén a Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége volt Méliusz József, aki „Jitgadal elégia” című kötetének bemutatójára érkezett Budapestre.

A Dunatáj 1995/áprilisi száma a bonyhádi zsidóság történetéről 1994-ben tartott konferencia előadásaiból készített összeállítást (45-73. p.) (In: Szabó László „A bonyhádi ózsinagóga rövid története”; Szilágyi Mihály „A bonyhádi zsidóság egyesületi élete”; Nagy Janka Teodóra „Néprajzi adatok a bonyhádi zsidóság történetéhez”; Solymár Imre „A bonyhádi zsidóság gazdasági jelentősége századunk első felében”; Szóts Zoltán „A zsidóság a harmincas évek kisvárosi társadalmában”; Kolta László „Zsidó diákok a bonyhádi evangélikus gimnáziumban”).

Áprilisban jelent meg a Thalassa című folyóirat 1994. 1-2. tematikus száma „A holocaust bibliája” címmel.

Áprilistól „Ígéret” címmel havi folyóiratot indított a Nagyfuváros utcai Talmud Tóra. A 16 oldalas kiadvány szerkesztője Bíró Tamás.

Pilisvörösváron a TEDISZ holocaust megemlékezést tartott, amelyen megjelent a település egyetlen zsidó lakosa is. A helyi televízió ez alkalomból dokumentumfilmet készített a túlélővel és Beer Ivánnal a Holocaust Emlékbizottság elnökével.

A Szombat 1995/áprilisi számában Litván György „Április” című tanulmánya jelent meg (3-4.p.). Gadó János „Adatok a hitelétről” című felmérésének eredményét közli a neológ templomok 1994 évi látogatottságának alapján (9-10. p.). Standeisky Éva „A háború utáni vérvádak” című tanulmánya a 23-25 oldalon jelent meg. A Szombat 1995/4. és 5. számában „Zsidóság és kommunizmus” címmel közölt mellékletet.

május hónap

május 1.

1. A ZSVK Végrehajtó Bizottságának New York-i ülésén Feldmájer Péter, Korn József és Zoltai Gusztáv képviselte a Mazsihiszt. Az ülés fő témája a zsidóság kárpótlásának helyzete volt. A

küldöttség tagjai Edgar Bronfman díszbédjén találkoztak Simon Peresz izraeli külügyminiszterrel. Edgar Bronfman felkérte Bill Clinton amerikai elnököt, hogy gyakoroljon nyomást a kelet-európai országok vezetőire a zsidó vagyonok visszaadása érdekében. A washingtoni külügyminisztérium először Magyarországra és Lengyelországba küldte el magas rangú diplomatáját, Stuart Eisenstadt, EU-ba akkreditált amerikai követet az ügy kivizsgálására. 1995. május 16-án Eisenstadt a nyilvánosság kizárásával tárgyalt a magyar illetékesekkel.

2. Pierre Fischer festőművész kiállítását Végvári Lajos professzor nyitotta meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

május 7.

1. A Mazsihisz és a Bzsh közgyűlésén elfogadták az 1994. évi zárszámadást és az 1995. évi költségvetést. A hitközségek javaslatára Deutsch László főrabbi címet kapott, Frölich Róbert előléptetéséről pedig a következő közgyűlés határoz.

2. A Magyar Holocaust Emlékbizottság az emlékévben kifejtett eredményes tevékenységéért a Varga Imre szobrászművész által készített emlékplakettet adományozta Zoltai Gusztávnak, a Mazsihisz ügyvezető igazgatójának, Szita Szabolcs történésznek és a TEDISZ-nek. Ez utóbbi elismerést Králl Csaba, a szervezet egyik vezetője vette át. A szervezet az emlékév zárultával is folytatni kívánja tevékenységét.

május 8.

1. A II. világháború befejezésének 50. évfordulóját Londonban, Párizsban, Berlinben és Moszkvában többnapos rendezvényekkel ünnepelték. Ennek keretében a londoni Hyde Parkban 50 állam-, és kormányfő - köztük Göncz Árpád köztársasági elnök, Helmut Kohl német kancellár és Roman Herczog német államelnök - vett részt. Bill Clinton amerikai elnök csak a moszkvai és kijevi ünnepségekre ment el. A német újnácik a berlini ünnepség előtt egy nappal a lübecki zsinagóga elleni robbantással és tüntetésekkel "ünnepeltek." Kohl elítélte a súlyos provokációt. A kancellár az újjáépített berlini zsinagógában elhelyezett Centrum Ludaicum megnyitóján vett részt Ignaz Bubis, a németországi zsidók központi tanácsa elnökének társaságában. A berlini emlékünnepség szónoka Roman Herczog államfő volt, az ünnepségre azonban Lech Walesa lengyel államfő nem kapott meghívást. Elmaradt a német bocsánatkérés is. Varsóban Lech Walesa beszéde botrányba fulladt, mivel a szónok azon véleményének adott hangot, hogy nem tudni győzelem vagy vereség volt-e 1945. május 8-ika?

2. A magyarországi megemlékezéseken Kuncze Gábor belügyminiszter „Bátorságért - Pro Virtute” kitüntetést adott át mintegy 130 olyan személynek, akiket embermentő tevékenységükért már részesültek izraeli Yad Vasem kitüntetésben. A Belügyminisztériumban rendezett ünnepségen Gál Zoltán, a parlament elnöke és Horn Gyula miniszterelnök is köszönetet mondott az egykori bátraknak, akik nemcsak életet mentettek, hanem a nemzet becsületét is. Ezt ismerte el most a magyar kormányzat, amikor az izraeli köszönet mellé a magáét is hozzáteszi. Az ünnepségen részt vett és felszólalt Joel Alon izraeli nagykövet is, a meghívottak közé tartoztak a Mazsihisz vezetői.

3. A Művelődési Minisztérium „Holocaust Magyarországon” című, általános és középiskolások számára kiírt pályázat eredményhirdetésén jelen volt Fodor Gábor miniszter és Joel Alon nagykövet a Néprajzi Múzeumban. A beérkezett 256 pályázatból 12 pályaművet, 22 pályázót, és a legtöbb pályázót felkészítő tanár munkáját díjazta a zsűri. A díjazott pályaművek közül ötöt a zsűri benevezett az izraeli közoktatási minisztérium által meghirdetett nemzetközi pályázatra is. Ezek: Nagy Lilian és Nagy Réka „Razglednycák” (Pécsről); Horváth Zsuzsanna „Ékszerdoboz” (Szombathelyről); Gáspárdy Gergely „Nem érez, aki érez szavakkal mondhatót” (Gödöllőről); György Viktor és György Gergely „Emelj fel emlék” (Sátoraljaújhelyről); továbbá Csige Zoltán (Debrecenből) „Az út vége” című festménye. A Mazsike különdíját és kategóriája első díját Orsós Pápai Zoltán, pécsi Gandhi Gimnázium tanulója nyerte „Nuj putujána” = Nincs békesség” című dolgozata nyerte. Az összes díjazott névsorát a „Köznevelés” című folyóirat 1995. május 19-i száma közli (2. p.)

május 9.

Schweitzer József országos főrabbi Pécsen a kereszténység és zsidóság első századbeli viszonyáról tartott előadást a református kollégiumban.

május 12-14.

Harmadszor rendezték meg a „Mebékélés napjait” Esztergomban és Dorogon. A három napos rendezvény Esztergomban kezdődött „A zsidóság szerepe hazánk XIX-XX századi történetében” című konferenciával, majd emléktáblát avattak az egykori zsinagóga - ma Technika Háza - falán. Esztergomban „A zsidóság szerepe a magyarországi polgári fejlődésben” címmel konferenciát szerveztek. A konferencia anyaga megjelent a Komárom - Esztergom Megyei Önkormányzat Levéltárának Évkönyvében (1995). (Szerk.: Csombor Erzsébet.) Három helytörténeti tanulmány és levéltári dokumentumok egészítik ki a konferencián elhangzott előadásokat. Ortutay András a megye legnagyobb adófizetőiről (viriliseiről), ifj. Gyüsi László a tatai és tóvárosi zsidóság polgárosodásáról, Bencze Cs. Attila pedig a 19. század utolsó harmadának sajtóját nézte át. A konferencián Karády Viktor, Gerő András, Haraszi György történészek és Varga László, a Fővárosi Levéltár főigazgatója tartott előadást.

május 14-16.

Vastagh Pál igazságügy miniszter háromnapos látogatásra érkezett Izraelbe. A David Libai izraeli igazságügy miniszterrel folytatott tárgyalásokon a kárpótlás és a zsidó helyreállítási alap kérdéséről volt szó. A látogatással egyszerre Jeruzsálemben magyar borok kóstolóját rendezte a magyar követségen Csejtei István nagykövet.

május 17.

Az Állami Operaházban Goldmark Károly születésének 165. és halálának 80. évfordulója alkalmából kiállítással egybekötött koncertet rendeztek. A fellépők között volt Moshe Stern, az Izraelben élő magyar származású főkantor is.

május 21.

Ács Irén fotóiból nyílt meg kiállítás Dabason „Képek Izraelből” címmel. A kiállítást Ember Mária nyitotta meg. A művésznő mintegy 70 ezer darabból álló fotóját a Magyar Nemzeti Múzeum Legújabb kori Történeti Tára őrzi. Feldolgozásuk a Soros Alapítvány támogatásával folyik.

május 25.

Balatonfüreden megnyílt a Mazsihisz felújított üdülője.

május 28.

Újraszentelték a közadakozásból felújított győri zsinagógát. Májusban készültek el a győri zsinagóga kupoláinak felújítási munkálatai is Szőcs Sándor építésztervező és Szanyi Sámuel bádogos vezetésével.

A felszentelést Deutsch László újpesti főrabbi és Tóth Emil főkantor vezette. A győri főrabbi, Vértes Árpád az avatás után nyugállományba vonult.

Állampolgári kezdeményezésre a Nemzeti Panteon Alapítvány támogatásával helyreállították a beregsurányi zsidótemetőt.

A Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ májusban a VII. Damjanich u. 9. 4. em. 3. alá költözött. A Magyar Auschwitz Alapítvány és Dokumentációs Központ emlékérmét bocsátott ki a koncentrációs táborok felszabadulásának 50. évfordulója alkalmából. Az érmet Kiss György tervezte.

Májusban a Minoritás Alapítvány Kisebbségkutató Intézete felmérést végzett 4248 nyolcadik osztályos tanuló körében. A kisebbségekkel kapcsolatos beállítottságukról és ismereteikről. A kutatást a Művelődési Minisztérium is támogatta. A kutatást Szabó Ildikó és Örkény Antal vezette.

„Három zarándokünnep” címmel kántorszemináriumot rendezett a Mazsihisz, a Rabbiság és a Joint. A szemináriumok előadói Menachem és Ethel Haas voltak Izraelből.

A Measz soproni csoportjának kezdeményezésére a nyugat-magyarországi zsidó munkaszolgálatok három helyszínén - a fertőrákosi kőfejtőben, a nagyecenki cukorgyári barakk helyén, és a hideghegyi Ilona-majorban - emléktáblát helyeztek el. Az emléktáblák a helyi önkormányzatok és vállalkozók adományából készültek el.

A könyvhétre jelent meg a „Budapesti negyed” című negyedéves folyóirat „Zsidók Budapesten” című tematikus száma Kovács András szerkesztésében. In: Bácskai Vera „A pesti zsidóság 19. század első felében” (5-22. p.); Vörös Károly „Wahrmann Mór - egy zsidó politikus a dualizmus korában” (22-31. p.); Komarik Dénes „A Dohány utcai zsinagóga építése” (31-41. p.); Csorba László „Jákob háza, Izrael sátra” (41-57. p.); Karády Viktor - Palásti Mónika „Ecsetvonások a budapesti ortodoxiáról” (57-73. p.); Molnár Gál Péter „Pesti multságok és malacságok” (73-90. p.); Zeke Gyula „A nagyvárosi kultúra új formái és a zsidóság” (90-107. p.); Laczkó Miklós „Zsidók a budapesti irodalomban 1890-1930.” (107-127. p.); Lengyel György „A gazdasági elit szegregációja és lakásvizonyai 1920-1940.” (127-137. p.); Kovács M. Mária „A numerus clausus és az orvosi antiszemitizmus a húszas években” (137-159. p.); „Ritoók Emma levele 1924-ben” (159-169. p.); Majsai Tamás „Bíborosok és püspökök a zsidómentés barikádharcában” (169-176. p.) „Ravasz László általános tájékoztatója 1944. júniusában” (179-181. p.); Ember Mária „Wallenberg elrablása” (181-209.p.); Standeisky Éva „A kommunista polgárelleenség” (209-223. p.); „Losonczy Géza levele Révai Józsefnek 1949-ban” (223-227. p.); „Mihancsik Zsófia interjúja” (227-260. p.).

Az Új Forrás 1995/5 számában jelent meg ifj. Gyüszti László „A tatai zsidóság történetének áttekintése 1867-ig” című tanulmánya (45-60. p.), és Hunyadi Imre „A tata-óvárosi zsidóság története 1867-1938” című tanulmánya (60-75.p.).

A Lettre Intenationale 1995/nyári száma Kertész Imre „Hamburgi beszéd az évszázadról” (7-12. p.), és Krisztina Koenen Nádas Péterrel készült interjút közli „Az idő ellenében élni” címmel (3-6. p.)

A Valóság 1995/5. számában Schmidt Mária Komoly Ottó beadványát közölte a magyar királyi miniszterelnökhöz a zsidókérdés megoldása tárgyában (35-40. p.), valamint Bognár György naplójának részleteit „A túlélés lehetőségéről” (41-57. p.).

Gyáni Gábor a „Regio - Kisebbség, politika, társadalom” című folyóirat 1995.(6. évf.) 1-2 számában közölt tanulmányt „Etnicitás és akkulturáció a századfordulós Budapesten” címmel (101-113. p.).

A Szombat 1995/5. számában Kardos G. Györggyel készített interjút Szántó T. Gábor „K. G. Gy.” címmel (38-43. p.).

június hónap

június 1.

Pásztor Miklós festőművész kiállítása nyílt meg a Bálint Zsidó Közösségi Ház nagytermében.

június 6.

Helmut Kohl Jeruzsálemben látogatott, ahol szégyennek nevezte a holocaustot, koszorút helyezett el a Yad Vasem emlékkertben.

június 11.

A Mazsike városnéző programja keretében Terézvárosi zsinagógákkal ismerkedtek az érdeklődők. A Dessewfy u. 23-ban felújított ortodox imaházat Herczog László, az ortodox hitközség főtitkára mutatta be, a Vasvári utca 5-be lévő lubavicsi imaházat pedig Baruch Oberlander rabbi.

június 15.

A szegedi zsinagógában a Szegedi Konzervatórium tanárai és növendékei bemutatták Hidas Frigyes új kompozícióját, amelyet a templom számára írt.

június 22.

Joel Alon izraeli nagykövet látogatást tett az FKGP székházában.

június 24.

A Mazsike jótékonysági Garden Partyt rendezett a Magyar Honvédség Művelődési Házában (XIV. Stefánia út 34.).

június 24-26.

A The Klezmetics három nagyszerű koncertet adott a fővárosban. (Klauzál tér, rákospalotai Csokonai Művelődési Ház, BM Duna Palota.)

június 25.

1. A közadakozásból felépített imaházat avatta fel a salgótarjáni hitközség.
2. Vácott megalakult a zsidó hitközség, és csatlakozott a Mazsihiszhez. A hitközség elnöke Turai János, a helybeli Magyar - Zsidó Baráti Társaság vezetője lett.

június 27-30.

Kecskeméten a III. ökumenikus nyári egyetemen „A zsidó hitélet sajátosságairól” Schweitzer József országos főrabbi tartott előadást.

június 28.

1. Lemezbemutató koncertet adott a Budapesti Klezmer Band a BM Duna Palotában.
2. Az ELTE Tanári Klubban (Szerb u. 21/23.) mutatta be az MTA Judaisztikai Kutatócsoport Joseph Gabel: „Jobboldali és baloldali zsidóellenesség” című vitairatát. A bemutatón jelen volt a szerző is, a könyvet Kiss Endre és Braun Róbert mutatta be.

A londoni székhelyű Zsidó Intézet és az Amerikai Zsidó Bizottság júniusban nyilvánosságra hozott jelentése szerint Európában a szélsőjobb előretörése jelentette a legnagyobb veszélyt a zsidóság számára. A kiadvány a Magyarországgal foglalkozó fejezetben a Horn-kormány bocsnatkérését említi a magyarországi zsidóság legfontosabb eseményének.

Június végén ötödször rendezték meg Krakkóban a zsidó kultúra fesztiválját.

Szíriából visszakérült Jeruzsálemben a legrégebb Ótestamentum-kötet, az Aleppói Kódex. A kódexet laponként csempészték át a Szíriából Izraelbe áttelepült zsidók.

A Bét Peretz Alapítvány három turnusban tábort szervezett Mátraházán a Hotel Ózonban. A táborozás alatt a résztvevők megismerhették, és gyakorolhatták a zsidó hagyományokat.

Péntek esti kiduson részleteket olvastak fel Pasqualini Éva, az Anna Frank Gimnázium tanulójának kiemelt dicséretben részesített pályaművéből, melyet a „Holocaust Magyarországon” című pályázatra nyújtott be. „A Kéz és Név” címet viselő dolgozat elkészítésében Schweitzer Gábor és Várnai Ivánné történelemtanárok segítettek.

Siófokon a Magyar - Izraeli Baráti Társaság fotókiállítást rendezett Kardos Tamás képeiből „Kánaán magyar szemmel” címmel.

A Valóság 1995/6. számában jelent meg Bódog Gyula „A magyarországi zsidóság önmentési mozgalma a holocaust időszakában” címmel (63-71. p.)

A Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 1995/2. számában Murányi István elemzése jelent meg „Középiskolások nemzet- és magyarságtudata Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” címmel (223-236. p.)

A Társadalmi Szemle 1995/6. számában Kiss Mária Rita „Az ész, a pénz és a születés arisztokráciája - Az antiszemita politikai gondolkodás liberalizmus kritikájának sajátosságai a századfordulón” címmel közöl tanulmányt (37-51. p.)

A Vigília 1995/6. számában Salacz Gábor „Az egyház az üldözöttek védelmében” című írása (426-433. p.) jelent meg.

A Világosság 1995/5. számában Majsai Tamás „A magyarországi református egyház és a holocaust - A nyilvános tiltakozás története” címmel közölt írást (50-80. p.)

A Szombat 1995/6. számában a harminc éve elhunyt vallásfilozófus, Martin Buber emlékére Schmelowszky Ágoston tanulmánya jelent meg „Martin Buber, a biblikus gondolkodó” címmel (26-33. p.).

1995. július hónap

július 1-2.

„Zsidó melódiák” címmel négy hangversenyt rendeztek Pécssett.

július 2.

1. Újraszentelték a csaknem teljesen felújított keszthelyi zsinagógát. Az ünnepségen jelen volt és beszédet mondott Göncz Árpád köztársasági elnök, és Suchman Tamás privatizációs miniszter.
2. Hajdúnánáson az Izraelbe kivándorolt zsidók emléktáblát avattak a helyi zsidótemetőben mártírjaik előtt tisztelegve.

július 3.

1. Ország Lili kiállítását Csaplár Ferenc rendezte meg Óbudán a Kassák Múzeumban.
2. A Mazsihisz és a tiszai cigány önkormányzat szerződést kötött a zsidótemető helyreállítására. A felújítás után a temetőt gondnok felügyeli a Mazsihisz havi térítése ellenében.

július 5.

1. 85 évesen Svájcban meghalt Karl Lutz özvegye, Gertrud Lutz-Frankhauser.
2. Helmut Kohl német kancellár lengyelországi látogatásának utolsó napján leróta kegyeletét az auschwitzi koncentrációs táborban.
3. Gadó János a Salom Klubban „A Jeszenszky-ügy” címmel tartott előadást.

július 9-13.

Mintegy 250 résztvevővel Budapesten tartotta éves kollokviumát a Nemzetközi Keresztény - Zsidó Tanács. A konferencián felszólalt Martin Stöhr, a tanács elnöke, Paskai László bíboros érsek, Schweitzer József országos főrabbi, Michael Rose, a Héber Egyetem professzora, Pásztor János, a Károli Gáspár Református Egyetem dékánja, Kaiser György, a Wallenberg Társaság elnöke, Lord Jakubovszkij, az Egyesült Királyság egykori főrabbi, és Sir Sigmund Sternberg. A szervezet Göncz Árpád köztársasági elnököt Sternberg-díjjal tüntette ki. Göncz a kitüntetéssel járó 2000 angol fontot a Pannonhalmi Apátság Alapítványa számára ajánlotta fel. A „Magyarországi Keresztények és Zsidók Tanácsa” munkacsoportokban vitatta meg a felekezetek közötti dialógus és megértés módozatait, Komoróczy Géza professzort pedig felkérte egy iskolai kézikönyv szerkesztésére „Hogyan tanítsuk a zsidó történelmet európai összefüggésben?” címmel. A vendégek megtekintették a Budapesti Zsidó Múzeumot és a holocaust emlékművet. A Goldmark teremben rendezett kántorhangversenyen fellépett Farkas Simon (Ausztrália), Giora Sharon (azaz Sándor György, USA) és Tóth Emil főkántor.

július 10.

Svájci bankvezetők független döntőbizottságot kértek fel arra, hogy segítsenek a törvényes örökösök számára helyreállítani több ezer olyan bankszámlát, amelyet a holocaust áldozatául esett zsidók nyitottak annak idején.

július 11.

Lisszabonban az egykori budapesti portugál követség munkatársainak, Sampayo Garrido követ, és Carlos Branquinho ügyvivő hozzátartozóinak átadták Göncz Árpád köztársasági elnök kitüntetését. A Köztársasági Aranyérem átadására a portugáliai magyar követségen került sor, ahol jelen volt a portugál államfő és a külügyminisztérium első titkára. A kitüntetést Gulyás András magyar nagykövet adta át.

július 17-18.

Sokadik fordulóban tárgyalták a zsidóság nemzetközi szervezetei és a magyar kormány a magyarországi zsidóság közösségi kárpótlását. A zsidóság képviselői sem tudnak egységes álláspontra jutni. Israel Singer, a ZSVK főtitkára a szervezet képviselőjében az Izraelbe betelepülők, illetve a nemzetközi zsidóság segítésére kívánna fordítani a létrehozandó Zsidó Helyreállítási Alap pénzét, a Mazsihisz és a Nemzetközi Zsidó Kárrendezési Alap támogatta ezt az elképzelést. A többi magyarországi zsidó szervezet azonban nem járult hozzá a javak külföldre viteléhez. A kormányon belül is ellentétes nézetek voltak a kárpótlás módjáról, és mértékéről is. A magyar kormány által felállított tárcaközi bizottság - Akar László pénzügyminisztériumi államtitkár vezetésével - és a zsidó szervezetek megállapodtak a kártalanítás menetrendjéről. Egyben felállítottak egy jogi, és egy dokumentációs előkészítő bizottságot, amely szeptemberre javaslatot dolgoz ki a kárpótlásról.

július 23.

75 éves korában meghalt Kádár Iván, a Mazsihisz elnöke.

július 23-26.

Budapesten rendezte nemzetközi találkozóját az amerikai Bibliai Irodalmi Társulat. A szeminárium résztvevői megtekintették a Bibliával kapcsolatos magyarországi könyvészet emlékeit az OSZK-ban, az ORI Könyvtárban és az MTA Keleti Gyűjteményében.

Júliustól indult, és éveken keresztül működött a filmklub Perlaki Tamás filmesztéta vezetésével a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

A losonci zsidó hitközség visszakérte a helyi önkormányzattól az 1948-ban kétmillió koronáért eladott zsinagógát.

Koren Emil nyugalmazott evangélikus esperes a Köztársasági Emlékérem kitüntetésben részesült a fasizmus üldözötteinek mentéséért. Az esperes Sztehló Gábor munkatársa volt.

Steven Spielberg negyedmillió dolláros adományából restaurálják az amsterdami Anna Frank Múzeumot.

Sírkertet alakított ki a helyi önkormányzat és a Mazsihisz a dunavecsei zsidótemetőben.

Lengyelországban Mészáros Márta befejezte Stein Editről forgatott „A hetedik szoba” című játékfilmjét.

Friedlander Béla Sao Pauló-i főrabbi kapta a Dohány utcai zsinagóga arany emlékplakettjét, amelyben azok az adakozók részesülnek, akik 100 ezer forint feletti összeggel járulnak hozzá a templom felújításához.

Jeruzsálemben kitüntette a Sar El nevű szervezet kitüntette Korn Józsefet, a Bzsh elnökét. A Sar El Izraelben a hadseregen belül polgári szolgálatok végzését teszi lehetővé az Izraelen kívül élő zsidó önkéntesek számára.

Júliusban több körzetben rendeztek Talmud Tóra versenyeket. Így például az Autonóm Ortodox Hitközségnél, a Hunyadi téri körzetben és a Nagyfuváros utcában.

Domán István főrabbi „A tudomány és néphit a Talmudban” címmel tartott előadást az MTA Néprajzi Kutatóintézete által rendezett nemzetközi néprajzi konferencián. Ugyancsak Domán főrabbi tartott előadást azon a tolerancia konferencián, amelyet a Szent István Gimnázium tanárai és diákjai rendeztek a Soros Alapítvány támogatásával. Az előadás témája a magyarországi zsidók története, és mai szerepe volt.

A Kortárs 1995/7 száma közli Nagy Sz. Péter tanulmányát Hevesi András publicisztikájáról „Egy liberális konzervatív a 30-as évekből” címmel (79-111. p.).

augusztus hónap

augusztus 4.

Raoul Wallenberg születésének évfordulóján emlékünnepséget rendezett a Raoul Wallenberg Egyesület a Szilágyi Erzsébet fasorban lévő emlékműnél. A szobornál koszorút helyezett el a svéd nagykövet, Jan Lundvik is.

augusztus 6.

1. A jeruzsálemi Templomhegyen erős rendőri készültség mellett emlékeztek meg a szentély lerombolásának évfordulójáról. (i.e. 586-ban a babiloniak; i.sz. 70-ben a rómaiak). A készültség elrendelésére a szélsőséges muzulmánok és fanatikus zsidók összecsapásának elkerülése érdekében volt szükség.

2. Berger István főrabbi síremlékét avatták a Kozma utcai temetőben. A pécsi hitközség Goldmark termében emléktáblát avattak az egy éve elhunyt pécsi főrabbi, Berger István emlékére augusztus 18-án.

augusztus 8.

Londonban 79 éves korában meghalt a gyöngyösi születésű Stephen Roth, a ZSVK európai igazgatója, az Institute of Jewish Affairs elnöke

augusztus 11.

Verő Tamás, az ORI hallgatója vezetésével „Ismerkedés a zsidó élet szimbólumaival” címmel kéthetenként előadássorozat indult a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

augusztus 16.

Zoltai Gusztáv a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje kitüntetését vette át Göncz Árpád köztársasági elnöktől a Parlamentben az állam és az egyház közötti kapcsolatok előmozdításáért. A kitüntetés Középkeresztjét a csillaggal David Krausz korábbi izraeli követ kapta a két állam közötti kapcsolatok fejlesztéséért.

augusztus 20.

Tatán a Magyar Zoltán Művelődési Központban nyílt meg Szamódy Zsolt fotóművész kiállítása a tatai zsidótemetőben készült felvételeiből.

augusztus 22-29.

Az Oneg Sabbath Klub hagyományos nyári táborozást rendezett Debrecenben.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium Scheiber Sándor díjat alapított, amelyet minden évben március 3-án, Scheiber halálának évfordulóján adnak át az arra érdemes személyeknek. A díj összege 60.000 forint, odaítéléséről kuratórium dönt, melynek állandó tagja az ORI mindenkori főigazgatója.

Elkelt az évtizedek óta gazdátlan Continentál Szálloda a Dohány utcában. A vásárló a Hof-Bar Kft, amely egy nemzetközi befektető társaságot szervez az épület komplex rekonstrukciójára.

Magyarországi zsidók tömegsírját találták meg a burgenlandi Németlövőn (47 fő) és Rohonc (115-200 fő) közelében. Szeptember 13-án a németlövői katolikus templom falán emléktáblát avattak az áldozatok emlékére.

A Mozgó világ 1995/8. számában jelent meg Szabó Róbert tanulmány „A zsidóság és a párt, a párt és a zsidóság” címmel (33-50.p.), valamint Pelle János tanulmánya „Az antiszemitizmus, mint lelki fertőzés” címmel (21-32.p.).

A Dunatáj 1995/augusztusi száma közölte Aradi Gábor „Adalékok a bátaszéki zsidóság történetéhez (1920-1944)” című tanulmányát (22-26. p.)

szeptember hónap

szeptember 1.

Kelet-berlini archívumokból előkerültek a mintegy 102 milliárd forintra tehető, úgynevezett Himmler-kincs letéti okiratai az egykori tulajdonosok nevének listájával. A letéteket Himmler svájci bankokba "mentette". A svájci bankok a „Nemzetközi Zsidó Jótéteményi Szervezet” és a németországi zsidó hitközség nyomására készséget mutattak a kincsek kiszolgáltatására. Egy tárcaközi bizottság alakult, amelynek tervezetet kellett készíteni a megállapodás módjáról. 1995. szeptember 12-én a svájci bankok elismerték, hogy több millió dollárnyi titkos letétet kezelnek, amelyek a holocaust zsidó áldozatainak számláiról származnak.

szeptember 4.

A Nagydíófa utca 25-27-ben „King,s Hotel” néven kóser szállodát nyitott a beregszászi születésű Sigmund Rosenvasser zsidó üzletember.

szeptember 3-7.

A budapesti és a jeruzsálemi önkormányzat „Jeruzsálemi hetet” rendezett a mindkét városban több helyszínen. A fővédnökök Demszky Gábor és Ehud Olmer főpolgármesterek voltak. Az ünnepi gálaműsort a Budapest Kongresszusi Központban rendezték Kőbányai János fotókiállításával együtt. A Goldmark teremben „Héber énekek és kantáták. - Barokk zene a zsinagógában” címmel a Capella Savaria adott koncertet. Klezmer zenekarok hangversenyét a Vörösmarty téren és a Budai Vigadóban tartották, a Budapest Galériában a Jeruzsálemi Grafikai Műhely kollektív kiállítása volt látható. A Szindbád moziban vetített filmsorozat keretében bemutatták Hollós János „Herzl álma” című filmjét. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Komoróczy Géza „A régi Jeruzsálem” címmel tartott előadást. A „Jeruzsálemi hét” rendezvényeivel egyszerre „A 3000 éves Jeruzsálem” címmel Izraelben is fesztivált megrendeztek. A két város főpolgármestere megvitatta a Rumbach Sebestyén utcai templom közös helyreállításának lehetőségét, valamint az izraeli tőke bevonásával készülő Duna Plaza beruházást. Az izraeli rendezvényen a meghívott 70 nagykövet közül csupán hét jelent meg, mivel a palesztin-zsidó viszályban az államok igyekeztek semlegesnek maradni. A magyar nagykövet, Csejtej István sem vett részt a hivatalos ünnepeken. A nagykövet döntése ellen az „Elfogult semlegesség” címet viselő nyilatkozatban tiltakozott Beer Iván, a Holocaust Emlékbizottság elnöke, Jancsó Miklós, Kornis Mihály, Kőbányai János, Mészöly Miklós, Mezei András, Tatár György, Németh Sándor vezető lelkész és Raj Tamás főrabbi. Szentiványi István külügyminisztériumi szóvivő szerint diplomáciai okból maradt távol a magyar nagykövet az ünnepeksorozat megnyitójáról. Az ünnepeken több város képviselői is megjelentek, így például New York és Berlin mellett Budapest is.

szeptember 4-7.

A Szegeden rendezett Keresztény - zsidó biblikus találkozó megnyitóján Gyulai Endre Szeged - csanádi megyéspüspök és Schönberger András rabbi tartott előadást a két felekezet viszonyáról. Gyulai püspök Róma álláspontját ismertette, mely szerint a zsidók kollektív felelőssége nem mondható ki Jézus keresztre feszítéséért, az úgynevezett istengyilkosságért. Schönberger rabbi a közös gyökerekre való tekintettel a harmonikusabb együttélés érdekében erőfeszítésre hívta fel mindkét oldal résztvevőit. A Szegedi Hittudományi Akadémia, a Faludi Ferenc Akadémia és a Keresztény - Zsidó Társaság által szervezett szentírás-tudományi ülészak központi témája a messianisztikus eszme fejlődése volt. A szeminárium második napján beszédet mondott Angelo Acerbi bíboros, Fodor Gábor művelődési miniszter és Joel Alon izraeli nagykövet. A konferencia előadói között a szervező intézményeken kívül a Pázmány Péter Római Katolikus Egyetem, a Szent Gellért Római Katolikus Hittudományi Főiskola, az Evangélikus Teológiai Akadémia és az olaszországi Pavai Egyetem képviselője is tartott előadást. Az előadások időrendben a következők voltak: Juan Luigi Corti „Creation del Deutero-Isaia”; Fröhlich Ida „Izaiás értelmezése Qumranban”; Tavaszy Noémi képzőművész tárlatának megnyitója; Benyik György „A rabbinikus irodalom és az Újszövetség”; Szabó Júlia „Csontváry: A két "cédrus"-kép”; Gelencsér Gábor „Tarkovszkij: Áldozathozatal (filmvetítéssel)”; Marjovszki Tibor „Deutero-Izaiás a rabbinikus irodalomban”; Fröhlich Róbert „Messiáskeresés a Bibliában és a Talmudban”; Karasszon István „Az Ebed Jahve-dalok ókeresztény értelmezése”; Szécsi József „Jegyzetek Qumran és az Újszövetség messianisztikus írásmagyarázatához”; Sulyok Elemér „Az Úr szolgálja és a szenvedő szolga Iz. 53. fejezetében”; S. Nagy Katalin „Ezékiel látomásai Kondor Béla művészetében”; Szilárdffy Zoltán „Aspektusok a messianizmus ikonográfiájából, kispasztikai ábrázolások a 17-18. századból”.

szeptember 6.

„Dicsérjétek az urat!” címmel rendeztek koncertet a szegedi zsinagógában. Az est szószólói Angelo Acerbi pápai nuncius és Joel Alon izraeli nagykövet voltak. A hangversenyen fellépett a Magyar

Nemzeti Filharmónia, Fekete László főkántor, Feletár Melinda hárfaművész, Fűzfa Júlia és Szécsi István énekművész, Neumark Zoltán zongoraművész és Rásonyi Lea hegedűművész.

szeptember 8-10.

A Mazsike kirándulást szervezett Prágába, ahol zsidó emlékeket tekintettek meg. A prágai Magyar Intézetben az „Őszövetség a művészetben” című kiállítást látogatták meg, amelyet Balla Margit, Engel-Teván István, Féner Tamás, Magén István és Thury Levente alkotásaiból rendeztek. Meghallgatták az éppen Prágában vendégszereplő művészek - Fekete László, Horgas Eszter, Szilvási Júlia és Neumark Zoltán - liturgikus dalokból összeállított koncertjét.

szeptember 8.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletet hirdetett a Mónus-Horn perben. Az ítélet szerint Horn Gyula miniszterelnök nem sértett személyiségi jogokat, amikor honfitársai nevében bocsánatot kért a II. világháborúban elhurcolt és meggyilkolt magyar zsidókért. Mónus Áron fellebbezett.

szeptember 10.

Felavatták az Óbudai zsidótemető közadakozásból felújított ravatalozóját.

szeptember 10-11.

Magyar-izraeli napokat rendezett Nagykanizsán a polgármesteri hivatal, a nagykanizsai zsidó hitközség és a Nagykanizsai Zsinagógáért Alapítvány. Ennek keretében Kardos Tamás fotókiállítása, a Ribáry Színpad és a Budapesti Klezmer Band műsora volt látható. Műemlékké nyilvánították a nagykanizsai zsidótemető ravatalozóját. A rendezvény fővédnöke Suchman Tamás miniszter és Zoltai Gusztáv Mazsihisz igazgató volt.

szeptember 12.

Miskolcon az ún. Kolping-házban Itamár Jáoz-Kesztet Dobos Marianne néprajzkutató mutatta be író olvasó találkozón.

szeptember 12-15.

A ZSVK európai végrehajtó bizottságának brüsszeli ülésén a fő téma a zsidó kárpótlások ügye volt. Az ülésen részt vett Edgar Bronfman, Stuart Eizenstat valamint Tom Lantos is. Bill Clinton amerikai elnök támogatásáról biztosította a ZSVK-t a zsidóság kollektív kárpótlása ügyében. Az ülésen a Mazsihiszt Zoltai Gusztáv és Korn József képviselte. Edgar Bronfman köszönetet mondott Jacques Chirac francia elnöknek, amiért szakítva elődei nézeteivel, 1995 júliusában elismerte a franciák felelősségét a második világháború zsidóüldözése miatt.

szeptember 15.

1. Az egykori budapesti Zsidó Árvaház növendékei találkozót szerveztek a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A két intézmény, a leány- és fiúárvaház dokumentumaiból kiállítást rendeztek, a találkozót köszöntötte Schweitzer József országos főrabbi is. A külföldről is érkezett több száz részvevő közül többen a Ház kollégiumi részében szálltak meg. Emléktáblát avattak az egykori fiúárvaház (Vilma királynő út.) falán a Városligeti fasor 25-27-ben.

2. Berlinben a második világháború óta először avattak zsidó iskolaépületet. A mintegy 200 iskolás befogadására alkalmas épület avatóbeszédében Roman Herzog államfő reményét fejezte ki, hogy Berlin ismét zsidó kulturális és tudományos központ lesz.

szeptember 17.

A Dohány utcai zsinagógában hálaadó istentiszteletet tartottak Jeruzsálem fennállásának 3000. évfordulója alkalmából. Az istentiszteletet Schweitzer József országos főrabbi és Frölich Róbert, a körzet főrabbija vezette. Fekete László főkántor éneke mellett a Dohány utcai templom kórusa is fellépett Lisznyai Mária orgonakíséretével.

szeptember 19.

1. Nagy ünnepek előtt címmel jótékonyági koncertet adtak a Nagyfuváros utcai zsinagógájában Fekete László, Tóth Emil, Vincze Ferenc főkántorok és a Há-band szefárd zsidó zenekar.
2. Mintegy hétezer dollárnak megfelelő összeget kapnak a nácizmus ausztriai áldozatai egy új kormányalaphoz. A májusban létrehozott alaphoz eddig mintegy tízezer igény érkezett.

szeptember 22.

Dandárparancsnokká léptették elő Frölich Róbert rabbit, a tábori lelkeszi szolgálatvezető tábori rabbiját.

szeptember 23.

Lehotka Gábor orgonahangversenyt adott a „Dohány utcai zsinagóga Orgona-alapítványa” javára.

szeptember 24.

1. Az egyiptomi Tabában a palesztinai - izraeli autonómia megállapodást írta alá a két külügyminiszter. Ennek értelmében Betlehem, Dzszenin, Kalkilija, Nablusz, Ramallah, Tulkarem, Hebron és Jerikó, valamint 450 falu palesztin kézre került jerikói központtal. 1995. szeptember 28-án Arafat és Rabin Washingtonban írta alá a megegyezést, amely a békefolyamat második lépésének tekinthető.
2. Újraszentelték a helyreállított zsidótemetőt Fertőszentmiklóson.
3. Debrecenben újraszentelték a januárban feltört és feldúlt Kápolna utcai zsinagógát.

szeptember 25.

Ros Hasana alkalmából Ezer Weizmann izraeli államelnök újévi üzenetet küldött a külföldi zsidó közösségeknek. Az üzenet szövegét az Új Élet 1995. október 1-i száma közli (5. p.). Ugyanitt olvashatók Horn Gyula miniszterelnök jókívánásai is.

szeptember 26.

1. Strassbourghban az Európa Tanács az Európai Emberjogi Kitüntetést ítélte oda Raoul Wallenbergnek, mivel még vélelmezhetően életben van. A kitüntetést - melyet két családtagja vett át - megosztva kapta a svéd diplomata Szergej Kovaljov csecsenföldi emberjogi harcossal.
2. Münchenben emléktáblát avattak az 1972-es olimpián az izraeli sportolók elleni palesztin merénylet áldozatának emlékére.

Szeptembertől héber, angol, számítógépes tanfolyam, és szombat esti zenés smúz party indult a Bálint Zsidó Közösségi Házban. Amatőr színjátszó kör, Óra táncház, kerámia és tűzzománc szakköri foglalkozások alakultak.

Szeptember végéig lehetett benyújtani az egyházi ingatlanok visszaigénylését a kormányhoz.

A Midreset Jerusalajim (Pedagógium) 4 éves levelező szociális asszisztensképzésre hirdetett felvételt zsidó szociális intézményekben képzés nélkül dolgozó munkatársak részére.

Beregsurányban a nyíregyházi zsidó hitközség, a helyi környezetvédő egyesület, az önkormányzat és a Magyar Nemzeti Panteon Alapítvány összefogásával rendbe tették, körülkerítették és újraszentelték a zsidótemetőt. Az avatási szertartáson a szervezők és a hitközség képviselőin kívül a kárpátaljai magyarság képviselői is jelen voltak.

A Mazsihisznél tett látogatást a Katolisches Bildenwerk Duisburg küldöttsége. A csoport tagjai megtekintették a zsidóság intézményeit: a Bálint Házat, a Múzeumot, a holocaust emlékfát, az ORI

könyvtárát, a Dohány, a Kazinczy és a Rumbach utcai zsinagógákat valamint a Wesselényi utcai Talmud Tórárt, ismerkedtek a Keresztény - Zsidó Társaság tevékenységével is.

Szeptembertől működik a Tatabányai Modern Üzleti Főiskola Kihelyezett Tagozata Budapesten. A David Moskovits által alapított magánfőiskola kihelyezett tagozatának évnyitóján számos külföldi és hazai közéleti személyiség vett részt. Az alapítón kívül a Művelődési Minisztérium nevében Feres Pál, a Fővárosi Önkormányzat nevében Székely Gábor, a Mazsihisz képviselőjében Feldmájer Péter köszöntötte az új oktatási intézményt. Kandikó József, a tatabányai főiskola főigazgatója, és Papp Károly tatabányai polgármester az iskola működési, képzési rendjéről szólt. A budapesti tagozat az Amerikai Alapítványi Iskola épületszárnyában kapott helyet.

Vácrátóton a jeruzsálemi Héber Egyetem és az MTA Botanikai Kutatóintézete Bibliai Növénykertet alakított ki a botanikus kert területén. A különböző felekezetek teológiai intézményeinek vezetői között Schweitzer József országos főrabbi is felszólalt a kert avatásán.

Szeptember végén 67 éves korában meghalt Bács Pál orvos, a kőszegi tábor egyetlen túlélője. Aktívan dolgozott a NÜB-ben, szervezte a Mauthauseni zárandokutakat a Táborbizottság tagjaként. A kőszegi gázkamra helyén évente megtartott gyászünnepek fő szervezője volt. A Kozma utcai temetőben a temetési szertartást Schweitzer József országos főrabbi és Tóth Emil főkántor vezette. A NÜB nevében Szenes Iván elnök búcsúztatta, a Péterffy Sándor utcai Kórház traumatológiai osztálya nevében Sárváry András osztályvezető főorvos szólt az elhunyról.

A Budapesti Ortodox Hitközség Dob utcai épületében tanház (kólél) kezdte meg működését Dávid Zitter vezetésével. A Kólél működéséről a Szombat 1995/8. Számában tudósít Mogyoró András „Új Tanház: Budapest Kólél” című írásában (13-14. p.).

október hónap

október 1.

Emlékkülést tartott a zsidó felekezet egyenjogúsításának centenáriumán a Mazsihisz, a Yahalom Zsidó Szabadegyetem és a Szombat szerkesztősége a BZSH dísztermében „Akkor és ott, itt és ma...” címmel. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató köszöntője után Gál Zoltán, a Magyar Országgyűlés elnöke nyitotta meg a konferenciát. Az előadók: Schweitzer József „Akkor és ott. Az 1895. XLII törvénycikk az izraelita vallásról”; Hanák Péter „Az egyházi reformpolitika történeti perspektívában”; Csohány János „A református sajtó a zsidó recepcióért”; Gergely Jenő „A politikai katolicizmus és az egyházpolitikai törvények”; Erdő Péter „A valláskülönbség házassági akadály a kánonjog szerint”; Rácz Lajos „A házassági jog és az egyházpolitikai reformok”; Szabolcsi Miklós „A „mezítlábasok” utódai”; Vázsonyi Vilmos „Recepció: a „család tükrében”; Feldmájer Péter „Itt és ma...”

október 5.

Az Újpesti Zsidó Szeretet Otthont 25 ágygal bővítették, így összesen 75 idős ember befogadására tették alkalmassá. A beruházást a Bzsh és a Calims Conference finanszírozta.

október 11.

A Lengyel Kulturális Központban mutatták be a Múlt és Jövő 1995/3. lengyel tematikus számát. A bemutatóm Kiss Gy. Csaba irodalomtörténész, Kovács István volt krakkói konzul, Rafael Wisniewski a kulturális központ igazgatója és Kőbányai János főszerkesztő tartott előadást.

október 12.

Indoeurópai-sémi nyelvi kontaktusok címmel Aharon Dolgopolsky, a haifai egyetem professzora tartott előadást az ELTE BTK kari tanácstermében az MTA Judaisztikai Kutatócsoport és az MTA I. osztályának vendégeként.

október 13.

1. Elhunyt Varga Béla, a Nemzetgyűlés egykori elnöke, aki a holocaust idején részt vett az üldözöttek mentésében.
2. Rasszizmus ellenes törvényt sürget a Raoul Wallenberg Egyesület a parlament elnökéhez intézett levelében.

október 15.

1. A Mazsike Városnéző programja keretében a VI. kerület zsidó nevezetességeit mutatta be Simonyi Péter. Így a Hunyadi téri körzet - melynek vezetője egykor Vázsonyi Vilmos pénzügyminiszter volt - templomát, a kóser húsboltot valamint az Árvaházat (a volt Külügyi Szállót) látogatták meg az érdeklődők.
2. Új Mexikóban 89 éves korában meghalt Henry Roth, az amerikai zsidó irodalom egyik alapkönyvének, az itthon is megjelent „Mint az álomnak” a szerzője. Roth 1906. február 8-án született Ausztriában.
3. Halottak napjára helyreállították a simontornyai zsidótemetőt. A költségeket Kalános Lajos filmrendező állta.

október 18.

A nyilas hatalomátvétel évfordulóján emlékülést rendezett a Keresztény - Zsidó Társaság a Deák téri evangélikus egyházközség dísztermében. Beer Iván a zsidóság ellentmondásos helyzetéről beszélt a háború befejezése utáni időszakban, Benedek István Gábor a magyarországi cionista mozgalomról, Haraszi György az Auschwitz-i Jegyzőkönyv utóéletéről, Karsai László a magyarországi cigányholocaustról, Szita Szabolcs a pesti gettóról tartott előadást.

október 19.

Az egyházi ingatlanok visszaadásáról szóló egyeztetőbizottsági tárgyalásokon felmerült, hogy a Mazsichsz által visszaigényelt Radnóti Miklós Gimnázium épülete helyett pénzbeli kárpótlást kap a hitközség, és mintegy 100 millió forintos beruházással új épületet építenének a Dózsa György út és az Istenmezei út sarkán lévő telken. Ugyancsak pénzbeli, részleges kártérítést kapna a Bécsi út 236. számú óvodaépületért, helyette Zuglóban épülne új óvoda. A Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola épületét visszakapná a Mazsichsz, a főiskola pedig a Külkereskedelmi Főiskola volt Ecseri úti épületébe költözne. A Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Szabolcs utca 37-ben lévő szülészeti-nőgyógyászati részlegét funkcióval együtt kérte vissza Mazsichsz. Ezt visszakapja, csupán az értéknövelő beruházások ellenértékét kell az államnak visszafizetnie. A Frankel Leó utcai zsinagóga mellett a hitközség tulajdonába került a kulturális célra használt helyiség, és a földszinti üzlethelyiség. Az Amerikai út 37-ben működő idegsebészeti helyett pénzbeli megváltást kért a hitközség, a Budakeszi u. 32-ben lévő ingatlan sorsáról folynak a tárgyalások, mivel az a kanadai követség bérlte a magyar államtól. Kaposváron és Gyulán pénzbeli kárpótlást kapott a Mazsichsz, Szombathelyen és Keszthelyen visszakapta ingatlanait.

október 23.

A Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje polgári tagozat kitüntetését kapta Beer Iván, a Holocaust Emlékbizottság elnöke.

október 26.

„Vallások Jeruzsáleme” címmel Komoróczy Géza tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

október 29.

Emlékműsort rendeztek a Bálint Zsidó Közösségi Házban a szentélyek pusztulásának emlékére.
Felléptek: Balogh Zsolt, Beer György, Fekete László, Lukács Sándor.

október 30.

A Mazsike és a Keresztény - Zsidó Társaság közös rendezvényén dr. Frenkl Szilvia pszichológus és Polacsek Lajos pszichodráma-asszisztens tartott előadást „Identitás-problémák keresztény - zsidó családokban” címmel a Mazsike Klubban.

A Kritika 1995/10 számában interjú jelent meg Klein György magyarországi születésű orvos biológussal, a stockholmi Karolinska Egyetem professzorával. Az interjút Mélykúti Ilona készítette. (26-29. p.).

Októberben fejeződött be a „Mondani a mondhatatlant” című kétrészes dokumentumfilm forgatása. Elek Judit rendező Elie Wiesel személyes sorsán keresztül a kárpátaljai zsidóságnak állított emléket.

Októberben kezdődött Baruch Oberlander lubavicsi rabbi hatrészes előadássorozata a „Kabbala és a zsidó misztika alapjai” címmel a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

A Zsidó Múzeumban időszakos kiállítás nyílt „A Varsói Gettó 1941” címmel. A tárlatot a Varsói Zsidó Történelmi Intézet és Múzeum közreműködésével készítették el. A kamarateremben Szilárd Gyula keramikusművész kiállítása kapott helyet.

Az Art-X-Galériában Porscht Frigyes grafikus „Izrael” című kiállítását Pogány Ö. Gábor nyitotta meg.

Átadták az újpesti szeretetotthon új részlegét és felavatták a hitközség újjáépített dísztermét.

A Szombat 1995/8. számában „A zsidó irodalom létformái” címmel jelent meg melléklet (23-45. p.).

november hónap

november 1.

1. Elkezdődött a Szabó Albert és társai ellen közösség elleni izgatás és önkényuralmi jelképek használata miatt indított büntetőper a Főváros Bíróságon. Szabó Albert az 1994-ban alapított, azóta betiltott „Világnemzeti Népuralmista Párt” néven ismert szervezet elnöke, majd a „Magyar Népjóléti Szövetség” első embereként sorozatos rasszista, zsidóellenes tüntetés és nagygyűlés szervezője. A másodrendű vádlott Györkös István, aki a magyar hungaristák vezetőjének tartotta magát, a harmadrendű vádlott Sermauel Krisztián, a Király B. Izabella korábbi parlamenti képviselő által alapított „Magyar Érdek Pártjának” tagja.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban megnyílt Engel Tevan István grafikus kiállítása.

3. A Bálint Zsidó Közösségi Házban bemutatták Pelle János, Vitézy László és Vitézy Zsófia „Kavics a síron” című dokumentumfilmjét az 1946-os miskolci vérvádról.

november 2.

A washingtoni kongresszus épületében emlékszobrot avattak Raoul Wallenberg tiszteletére. A Miri Margolin izraeli művész által készített mellszobor avatásán beszédet mondott Gál Zoltán, a Magyar Országgyűlés elnöke is. A szoboravatáson megjelentek az amerikai és az izraeli parlament vezetői.

november 4.

Tel-Avivban egy béke nagygyűlésen merénylet áldozata lett Jichak Rabin miniszterelnök. Az elkövető 25 éves Jigal Amir, a Bar Ilan Egyetem hallgatója három lövést adott le Rabinra. Az izraeli-palesztin békefolyamat felgyorsítása mellett rendezett gyűlésen elkövetett merénylet hátterében a békét ellenző szélsőséges zsidó szervezetek álltak. A merénylő - egy nyolcgyermekes rabbi család fia - nem először próbálkozott Rabin megölésével a vallás parancsaira hivatkozva. Az elfogott merénylő vállalta tettét, családja viszont levélben követte meg Lea Rabint, az özvegyet. A miniszterelnök temetésén a világ számos vezetője jelen volt, köztük Bill Clinton, Viktor Csernomirgin, Magyarországot Horn Gyula miniszterelnök és Kovács László külügyminiszter képviselte. Arafat palesztin vezető az izraeliek kifejezett kérésére maradt távol, mert eddig sohasem engedélyezték, hogy a vitatott státuszú Jeruzsálem területére lépjen. A temetés utáni napokban azonban egy óras villámlátogatáson fejezte ki részvétét Lea Rabinnak Tel-Aviv-i otthonában. Jigal Amír perének tárgyalása 1995. december 19-én kezdődött, a vádirat ismertetése után a tárgyalást 1996. január 23-ra elnapolták. Az izraeli törvények szerint tettéért életfogytig tartó fegyházbüntetést kaphat. Budapesten Jichak Rabin temetésének napján, 1995. november 6-án 14 órakor a Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren nyilvános gyászistentiszteletet tartott a Mazsihisz. Az emlékeszédet Schweitzer József országos főrabbi mondta el, a megemlékezésen tiszteletüket tették a kormány tagjai is. 1995. november 23-án Shalom-salam címmel arab-zsidó békekoncertet szerveztek a Vigadóban Jichak Rabin emlékére. A koncert védnöki tisztségét Göncz Árpád köztársasági elnök, Horn Gyula miniszterelnök, Kovács László külügyminiszter, Fodor Gábor művelődési miniszter és Zoltai Gusztáv vállalta el. A békekoncerten palesztin, magyar és zsidó művészek léptek fel. 1995. december 3-án a Mazsihisz hivatalos küldöttsége utazott Izraelbe, hogy vallási tiszteletét rója le a meggyilkolt Jichak Rabin miniszterelnök emléke előtt. A küldöttséget (Zoltai Gusztáv, Schweitzer József, Korn József és Feldmájer Péter) fogadta Simon Peresz izraeli miniszterelnök, majd részt vettek a Népek Házában rendezett gyászünnepségen. A magyarországi zsidó ifjúsági szervezetek 1995. december 9-én rendeztek megemlékezést Jichak Rabinról a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

november 9.

1. Két magyar középiskolás nyerte el az izraeli kulturális minisztérium által kiírt nemzetközi holocaust pályázat első díját. Nagy Lilian és Nagy Réka a pécsi Nagy Lajos Gimnázium tanulói „A mohácsi zsidók története” című pályamunkája már a magyarországi pályázaton is az öt nyertes közé jutott. Az első díj egyhetes izraeli tartózkodás volt.

2. Randolph L. Braham professzornak a Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti keresztje polgári tagozat kitüntetését adta át Göncz Árpád köztársasági elnök.

november 10-15.

A B,nai B,rith Páholy Európai Tagozata Budapesten tartotta 27-ik konferenciáját az alija, az érdekvédelem és az előregedés témakörében. A Vigadóbeli megnyitón Kósáné Kovács Magda munkaügyi miniszter és Demszky Gábor főpolgármester üdvözölte a tanácskozás 55 országból érkezett mintegy 300 képviselőjét. Göncz Árpád köztársasági elnök 1995. november 14-én fogadta a főleg szociális és kulturális tevékenységet kifejtő szervezet küldöttségét. A szervezet magyarországi elnöke Korányi László, és az európai elnök, Bent Melchior elmondták, hogy a szervezet napirenden tartja a zsidóság kárpótlásának kérdését. A kongresszuson a szervezet elnökévé újraválasztották Bent Melchior nyugalmazott dán főrabbit.

november 11.

A „Magyar Hírlapban” Tamás Pál: "Harmadik generációs" antiszemitizmus" címmel írt cikket.

november 12.

1. Jeruzsálemben a New York-i Jewish Theological Seminary díszdoktorává avatták Schweitzer József országos főrabbit.

2. MIÉP-es és szkinked tüntetők fogadták a Székesfehérvárra érkező tolerancia vonatot, amelyet a „Tégy a gyűlölet ellen” mozgalom indított ország körüli útra, tiltakozásul a fokozódó rasszizmus ellen. A zsidó és cigányellenes tüntetéssé fajult rendezvényen a vonatot egy órai várakozás után mellékvágányra terelték, majd másnap tovább indították Nagykanizsára.

november 13.

Ötven év óta először rendeztek ősi rítus szerinti szefárd esküvőt a Kazinczy utcai zsinagógában. Simonyi Péter, a Mazsike elnökének lánya, Simonyi Ágnes és Kotel Dadon izraeli szefárd ügyvéd kötött házasságot.

november 14.

Per Anger nyugalmazott svéd nagykövet, Wallenberg egykori munkatársa a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje kitüntetését vehette át Göncz Árpád köztársasági elnöktől.

november 16.

1. Thury Levente „Agyag és szellem” címmel nyitott kiállítást a Kiscelli Múzeumban az általa készített gólemekből, illetve barátja, Charles Ramsburg új-mexikói festőművész képeiből.

2. A „Holocaust Áldozatok Magyarországi Szövetségének” elnöki tisztét ettől fogva Örley Pál tölti be, mert Timár György országgyűlési képviselő a tisztségről lemondott.

3. Ezer Weizman izraeli elnök Simon Pereszt bízta meg kormányalakítással. Az új kormány 1995. november 22-én tette le az esküt.

4. A Magyar Auschwitz Alapítvány Göncz Árpád köztársasági elnöknek ítélte oda a holocaust 50. évfordulója alkalmából kibocsátott emlékérmét. Az elismerést Vámos Tibor kuratóriumi elnök és Zoltai Gusztáv adta át az MTA székházában. Emlékérmét kaptak azoknak az országoknak az államfői is, amely államok diplomatái a vészidőszakban közreműködtek az embermentésben.

november 20.

1. Ötven évvel ezelőtt kezdődött a Nürnbergi per, és 1946. október elsején zárult le. A 24 vádlottból tizet halálra ítélték, kettő öngyilkos lett, hét életfogytig tartó fegyházbüntetést szabtak ki, három felmentő ítélet született, egy vádlott pedig eltűnt. A halálraítélt, és kivégzett legfőbb bűnösök: Joachim von Ribbentrop, birodalmi külügyminiszter, Wilhelm Keitel, a Wehrmacht főparancsnoka, Ernst Kaltenbrunner, a Gestapo és az SS főnöke, Alfred Jodl, vezérkari főnök, Herman Göring, birodalmi marsall a börtönben öngyilkos lett, Hans Frank, Lengyelország náci főkormányzója, Fritz Sauckel, a kényszermunkák főkezelőbiztos, Arthur Seyss-Inquart, Hollandia birodalmi biztos, Alfred Rosenberg, az antiszemitizmus fő ideológusa, Julius Streicher, a Der Stürmer főszerkesztője, Wilhelm Frick, belügyminiszter, Robert Ley, a munkafront elnöke öngyilkos lett, Martin Bormann a háború utolsó napjaiban eltűnt. Azok közül, akit életfogytig ítéletet kaptak, a legismertebb Rudolf Hess volt, aki 1987-ben lett öngyilkos spandaui börtönében. A perben elítélték és betiltották a náci párt, a Gestapo, az SS és az SD működését.

2. A Károli Gáspár Református Egyetem Dísztermében osztották ki másodszer a Keresztény - Zsidó Társaság emlékplakettjét. A kitüntetést kapott Angelo Acerbi pápai nuncius, Joel Alon nagykövet, Frölich Róbert főrabbi, Iványi Tibor, a Magyarországi Evangélikus Testvérközösség elnöke, Kis György, katolikus esperes, Muntág Andor evangélikus teológiai professzor, Markovics György rabbi, Nagy Antal Mihály református teológiai professzor, Sir Sigmund Sternberg a Nemzetközi Keresztény - Zsidó Tanács elnökségi tagja és Szilárd Gyula iparművész.

3. A Tatai Városi Televízió bemutatta azt a dokumentumfilmet, amelyet munkatársai készítettek a Komárom-Esztergom megyei zsidóság életéről. A holocaust túlélőkkel készített dokumentumfilm rendezője Varga Ágota, operatőre Nagypál Ákos volt. A „Visszajöttek” című film később a Duna Televízió műsorán is szerepelt.

november 24.

Az Országgyűlés kongresszusi termében tudományos emlékülést rendeztek az izraelita vallás egyenjogúsításának 100 éves évfordulóján. Raj Tamás előadásának szövegét a Szombat 1996/1 száma közölte (36-38. p.). Csohány János debreceni református teológiai professzor „A református sajtó a recepcióért” című előadása a Szombat 1996/1. számában (38-42. p.). olvasható. Erdő Péter, a Pázmány Péter Katolikus Hittudományi Egyetem Kánonjogi Tanszékének vezetője „A valláskülönbség házassági akadály a Kánonjogban” címmel tartott előadását a Szombat 1996/2 száma közölte (26-28. p.). Szabolcsi Miklós „A „mezítlábasok” utódai” címmel tartott előadásának szövege a Szombat 1996/3 számában jelent meg (29-30. p.). Az évfordulóról együtt emlékezett meg a Mazsihisz, a Yahalom és a Szombat. 1995. november 28-án pedig az ELTE BTK Művészettörténeti Tanszéke és az MTA Egyháztörténeti Albizottsága konferenciát rendezett „Az egyházpolitikai törvények 1894-95” címmel. Az előadók Kubinyi András, Adriányi Gábor, Gergely Jenő, Szabó Dániel, Csorba László, Kósa László, Izsák Lajos, Fónyad Pál és Schweitzer Gábor voltak. A Valóság című folyóirat 1995/11. számában jelent meg Felkai László „Száz éve fogadták el az izraelita vallás recepciójáról szóló törvényt” című tanulmánya (52-59. p.)

november 25.

A Mazsike „Városnéző séta zsidó” szemmel programja keretében meglátogatták a Lauder Javne Iskola épülőfélben lévő új épületét a XII. Budakeszi úton, a Frankel Leó utcai zsinagógát, és a jelenleg a TV stúdióként működő Óbudai zsinagógát a III. Lajos utca 163-ban.

november 28.

Veszprémben újraavatták az 1965-ben lebontott zsinagóga emlékére készített emléktáblát a templom helyén álló épület falán. Az avatáson a veszprémi hitközség képviselőin kívül beszédet mondott a város alpolgármestere is.

November elején kezdték meg a soproni Papréten álló zsinagóga tetőszerkezetének rekonstrukcióját. A tulajdonos Kincstári Vagyonkezelő az életveszélyessé vált épület állagmegóvási munkáit mintegy 12 millió forint ráfordításával végeztette el.

A pápai zsinagóga helyreállítására az EU Phare-programja keretében nyújtott be pályázott az önkormányzat és a hitközség.

A Szombat 1995/9. novemberi számában Szántó T. Gábor „Posztmodern zsidóság” címmel közölt tanulmányára a 1996. januári számban Bokor Judit a Mazsike, Heisler András a Mazsihisz képviselőjében válaszolt. Gershom Scholem „Zsidó ébredés” című írását közölte két részben, Balogh Zsuzsanna fordításában a Szombat 1995/9 és 10 száma (31-36. p. és 34-39. p.).

december hónap

december 1.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Für István Emil kiállítása nyílt meg.

december 3.

Debrecenben Keresztény - Zsidó Teológiai napot rendeztek a hitközség dísztermében. A Keresztény - Zsidó Társaság emlékplakettjét Szécsi József főtitkár adta át Markovics Zsolt debreceni rabbinak a keresztény - zsidó párbeszéd ápolásában kifejtett tevékenységéért.

december 4.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban bemutatták a "Megszakadhat-e a szív" című dokumentumfilmet, amely a tiszafüredi zsidóság sorsáról készült a Soros Alapítvány, a tiszafüredi és a karcagi városi

televízió támogatásával. Az Orbánné Szegő Ágnes könyvtáros, dr. Vadász István történész-muzeológus és Szabó János által készített dokumentumfilmet felvették a Soros Alapítvány video archívumába is, így televíziós forgalmazása előtt is megnyílt az út.

december 6.

„Ünnepeink története és dalai” címmel Becze Mariann és Fekete László tartott előadást a Bálint Zsidó közösségi Házban.

december 7.

„Zsidó motívumok a XX. századi magyar képzőművészetben” címmel S. Nagy Katalin tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

december 9.

1. Popper Péter előadássorozatot indított a távol-keleti vallásokról a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

2. A Rabin gyilkosság vallási vonatkozásairól Turán Tamással készült interjú jelent meg a Magyar Hírlapban „A gyilkosság védhetetlen” címmel V. Bálint Éva tollából.

december 10.

1. A TV3 Budapest műsora nyilvános jótékonysági koncertet rendezett a „Dohány utcai Zsinagóga Orgona Alapítvány” javára. A Goldmark teremben rendezett egyórás műsorban fellépett Váncsa István, Korda György, Lehotka Gábor, Ráday Mihály, Székely Gábor, Ungvári Tamás, Iványi György, Forgács Zsuzsa, Markó Iván, Eszenyi Enikő, Kaszás Attila és Réz András. Az alapítványt támogatta többek között Habsburg Ottó és Sir Georg Solti is.

2. A Mazsike Városnéző program zsidó szemmel programjában az Újpesti zsinagógát, szeretetotthonát, temetőt látogatták meg a résztvevők, valamint a könyvtárként működő régi zsinagógát.

december 12.

Potsdamban átadták Kertész Imrének a Brandenburgi Irodalmi Díjat. Steffen Reiche tartományi kulturális miniszter értékelő beszédében hangsúlyozta, hogy Kertész Imre megtalálta a holocaust megfelelő irodalmi kifejezését.

december 13.

Maimonidesz „Zsidó filozófia” című könyvet mutatta be a Bálint Zsidó Közösségi Házban. Babits Antal, Borbély Gábor, Schmelovsky Ágoston és Tatár György.

A kötet a B,nai B,rith könyvek sorozat harmadik köteteként jelent meg.

december 14 és 17.

1. A Bzsh és a Mazsihisz közgyűlésnek közös témája volt az ingatlanok átvételével kapcsolatos előterjesztések ismertetése, valamint az elnöki és igazgatói beszámolók megtartása. A Dohány utcai körzet elöljárója javasolta Frölich Róbertet főrabbiá történő kinevezését. A testület elé terjesztették, és elfogadták az országos főrabbi ideiglenes jogkörére vonatkozó javaslatot, amely a végleges szabályozásig marad érvényben. A közgyűlés kinevezte Schweitzer Józsefet országos főrabbiá. A közgyűlés egyben kötelezte a rabbiságot, hogy az országos főrabbi vezetésével 60 napon belül készítse el a rabbiság szabályzatát.

2. Jaron Majer kulturális attasé a Bálint Zsidó Közösségi Házban adta át a Yad Vaseem Intézet elismerő oklevelét 25 személynek. Kitüntetést kapott Onódy Lajos, a Ganz-gyár egykori alkalmazottja, Angyalosy Béla (Eger), Barta György (Nyíregyháza), Balla Péter és felesége, Bán Dezsőné, Bitter Károly és felesége (Bp.), Brandreis Elza (Balatonalmádi) Darvassy Endréné, Döbrössy Endréné, Fekete Sándor református segédlelkész (Bp. Frangepán utca), Janovics Pál és felesége, Horváth Lujza, Schadl Irma, Jámbor Zoltánné, Jurisics Borbála, Kelenhegyi Emil százados

(Bp.), Kraiczi Kálmán, Klinda Pál atya (Bp.), Laáber Mátyás és felesége, Pálffy Dénes könyvkötő, Sántori József és felesége, Csík Imre és felesége, valamint fiuk (Isztimér), Szécsény Andor, Szabó Ferenc Lajos, Tóth László és felesége, valamint fiuk, Stolcz Károly és felesége. Az ünnepségen beszédet mondott Gabriel Bar-Saked, az izraeli Yad Vasem Intézet képviselője.

december 15.

90 évesen haifai otthonában elhunyt Gondos Sándor könyvkereskedő és kiadó. Halála után a Gondos és Sosanna könyvkereskedő cég Gerő Zsuzsa vezetésével működött tovább.

december 17.

Székesfehérváron az önkormányzat, a helyi hitközség, az izraeli nagykövetség, a Gesher-Híd Vallásközi Kapcsolatok és Kutatások Központja, a Fehérvári Páholy emlékünnepséget szervezett Jeruzsálem alapításának háromezer éves évfordulója alkalmából. Nagy István polgármester és Jaron Mayer követségi kulturális attasé a két ország kapcsolatairól szólt, Rapcsányi László Jeruzsálem történetéről tartott előadást, kiállították Kőbányai János fotóit az örök városról. Arie Carl izraeli követségi kereskedelmi tanácsos a gazdasági kapcsolatok fejlődéséről, és a további lehetőségekről szólt.

december 18.

Az első ízben megtartott kisebbségek napja alkalmából mások mellett Schweitzer József országos főrabbi „Kisebbségért-díjban” részesült. A kitüntetést a kormány nevében Horn Gyula miniszterelnök adta át a parlamentben. A kitüntetést a kormány szeptemberben alapította, ezzel csatlakozott az ENSZ kisebbségek jogairól szóló 1992-es nyilatkozatához. Ugyancsak az év szeptemberében nyilvánította 1995. december 18-át a kormány a kisebbségek napjává.

december 19.

A varsói felkelésről izraeli túlélőkkel fogatott dokumentumfilmjét mutatta be Moldoványi Ágnes a sajtó képviselőinek. „A gettó harcosai” című dokumentumfilmet a TV2 1996 áprilisában vetítette.

december 20.

„Mit jelent a mai pluralizálódó világban zsidónak lenni?” címmel Erős Ferenc és Szántó T. Gábor tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

december 26-29.

A Hanoár Hacioni táborozást szervezett a Bükkben, a Somár Hacair pedig Horányban.

Decemberben a Mazsike Klub vendége volt Kaján Tibor, akivel életéről és pályájáról Gervai András beszélgetett.

Decemberben Homonnai Nándor, néhai makói fotográfus üveglemezen fennmaradt felvételei alapján készült képeiből rendeztek kiállítást a Cirko-gejzír moziban. A kiállítást Szűcs Tibor fotóművész rendezte.

December utolsó napjaiban kiállítás nyílt Ács Irén fotóiból az OTP Nádor utcai Galériájában. A tárlatot Benedek István Gábor nyitotta meg.

Decemberben a "Te is más vagy, te sem vagy más" című országos tolerancia-rendezvénysorozat keretében Tapolcán a volt zsinagóga épületében (most Bauxit Művelődési Ház) lépett fel az ORI Goldmark Kórusa. A zsidó liturgikus énekek mellett Ádám Emil, Dunajevszkij és Levandovszkij zsoltárait adta elő a kórus, szólót énekelt Tóth Emil és Fekete László főkantor. A Batsányi általános iskola kórusa, valamint a tapolcai kamarakórus a Goldmarkkal együtt énekelt zsoltárokat, vezényelt Ádám Mária.

A Soproni Szemle 1995/1 száma zsidó történelmi különszám. (In: Kubinyi András „A magyarországi zsidóság története a középkorban” (2—27.p.); Harald Prickler „Zsidók Ruszton” (ford. Metzl János.) (28—37. p.); Horváth Zoltán „Soprontól Auschwitzig. (A nyugat-, és dél-dunántúli zsidóság deportálásának terve.)” (38—46. p.); Varga Imréné „Dokumentumok egy köztisztviselői pályakép megismeréséhez. — Halász Gábor segélykérő levele alapján.” (47—56. p.); G. Szende Katalin „Ember az embertelenségben”. Interjú Weinberger Ernővel, a háború előtti utolsó soproni zsidó tanítóval.” (57—62. p.); Turán Tamás „Újabb héber kódextöredékek soproni könyvtárakban.” (74—76.p.); Bircher Erzsébet „Holocaust emlékülés megnyitója”(77—78. p.); Grill Tibor „Arcképvázlat Pollák Miksárol és Pap Károlyról”(79—87. p.); Dominkovits Péter ismertetése a Források a szombathelyi gettó történetéhez” című kötetéről. (Összeállította Mayer László.)” (88—91. p.); Szántóné Balázs Edit ismertetése a „Partes populorum minorum alienigenae” folyóiratról. (Szerk.: Mózer Ibolya.) (92—94. p.); Tóth Imre ismertetése „Holocaust emlékkönyv” (Szerk.: Králl Csaba (94—95. p.).

A Budapesti negyed 1995 nyári száma „Zsidók Budapesten” címmel jelent meg Kovács András szerkesztésében. (In: Kovács András „Előszó; Bácskai Vera: A pesti zsidóság a 19 század első felében (5-19. p.); Vörös Károly „Wahrmann Mór – egy zsidó politikus a dualizmus korában” (22-31. p.); Komarik Dénes „A Dohány utcai zsinagóga épülete” (31-41. p.); Csorba László „Jákob háza, Izrael sátra” (41-57.p.); Karády Viktor – Palásti Mónika „Ecsetvonások a budapesti ortodoxiáról” (57-73. p.); Molnár Gál Péter „A kalábriász parti” (73-90. p.); Zeke Gyula „A nagyvárosi kultúra új formái és a zsidóság” (90-107. p.); Laczkó Miklós „Zsidók a budapesti irodalomban (1890-1930)” (107-127. p.); Lengyel György „A gazdasági elit szegregációja és lakásviszonyai (1920-1940)” (127-137. p.); Kovács M. Mária „A numerus clausus és az orvosi antiszemitizmus a húszas években” (137-159. p.); „Ritoók Emma levele 1924-ben” (159-169. p.); Majsai Tamás „Bíborosok és püspökök a zsidómentés barikádharcában” (169-176. p.); Ravasz László „Általános tájékoztatója” 1944 júniusában (176-181. p.); Ember Mária „Wallenberg elrablása” (181-209. p.); Ständeisky Éva „A kommunista polgárellenesség” (209-223. p.); „Losonczy Géza levele Révay Józsefhez 1949-ben” (223-227. p.); Mihancsik Zsófia interjúi Lovász Ferencsel és Rácz Andrással (227-259. p.).

A „Biatorbágyi Krónika” 1995/decemberi számában Nánási Tamás „A Márkus család tragédiája” címmel közölt interjút a biatorbágyi zsidók sorsáról. (4-5. p.).

A Forrás 1995/decemberi számában Karády Viktor tanulmánya jelent meg „Zsidóság és „fasiszta alkát” - Egy Bibó tanulmány margójára” címmel (41-54.p.).

Heller Ágnes Az elrejtőzött próféta címmel jelentetett meg tanulmányt a Holmi 1995/decemberi számában (1800-1806. p.).

Bartus László a GWK Hungária Kft piackutató intézet antiszemitizmust vizsgáló kérdőívéről, és a felvétel tisztázatlan körülményeiről tudósított a 168 Óra című hetilap 1995/50 számában (18-19. p.).

A Honismeret című folyóirat 1995/6. számában jelent meg Szijgyártó Sándor cikke „A kolozsvári Zsidó Színház 1941 őszétől 1944 márciusáig” címmel (80-81. p.).

A História 1995/8. száma Stark Tamás cikkét közölte „A magyar zsidóság a vézskorszak után” címmel (30-32. p.).

A Liget 1995/decemberi számában Schein Gábor „Ben Zóma a Paradicsomban. - A freudista művészetértelmezés kételyeiről” közölt tanulmányt (47-52. p.).

A Holmi 1995/12 számában Heller Ágnes közöl kritikát „Gershom Scholem: A kabbala helye az európai szellemtörténetben” című kötetéről (1800-1806. p.).

A Forrás 1995/12 számában megjelent Karády Viktor tanulmánya „Zsidóság és "fasiszta alkat". - Egy Bibó megjegyzés margójára” című tanulmánya (41-54. p.).

Az Új Művészet 1995/11-12. száma Brigit Lehmkuehler tanulmányát hozta „Rabbik, boherek és talmudisták. - Kaufmann Izidor a bécsi Zsidó Múzeumban” címmel (17-21. p.).

A Tekintet című folyóirat 1995/5 száma Bárdos Pál „Izraeli noteszlapok” című esszéjét közölte (139-161. p.).

A Szombat 1995/10 száma Tábor Béláról készített mellékletet (22-33. p.).

Ebben az évben készült el Sipos András rendező, Virág Teréz pszichológus és Nyiri Béla „Arcok” című dokumentumfilmje az OSZK Történelmi Interjúk VideoTára számára.

Az 1995-ös Magyar Filmszemle fődíját Gothár Péter „A részleg” című filmje kapta, amely Bodor Ádám azonos című novellájának feldolgozásával készült.

Ettől az évtől részesülhettek a volt szocialista országokban a ZSVK segélyalapjából a holocaust túlélői. A ZSVK elsősorban azokat a szervezeteket részesíti támogatásban, amelyek hathatós segítséget nyújtanak a holocaust túlélőknek. A jelentkezési határidő 1995. március 15.

A Mazsihisz 83 millió forint állami támogatást kapott ebben az évben, a közgyűjteményeinek fenntartására további 6 millió forintot. Az összes állami támogatás összege 111,5 millió forint.

Az év folyamán készült el az a multikulturális oktatási program, amelyet a Másképp Alapítvány megbízásából Rózsavölgyi Adél készített. A tréningen részt vett pedagógusok a főváros öt középiskolájában százhatvan 16 éves diákkal indította az előítélet-csökkentő programot. A program befogadója a Cirkogejzir mozi, ahol a diákok interjúkat, filmeket készíthetnek a kisebbségben élők helyzetéről.

A Magyarországi Holocaust Emlékbizottság az 1994. márciusi megalakulásától az 1995 májusáig tartó holocaust év rendezvényeinek szervezése után nem oszlott fel, hanem Emlékalapítvánnyá alakult át. Tagjai Beer Iván, a szervezet elnöke, Szita Szabolcs és Nobel István. Az Emlékalapítvány továbbra is részt vett a zsidósággal kapcsolatos rendezvények szervezésében. Így a zsidóság és magyarság 1100 éves együttélésének jubileumára a Magyar Tudományos Akadémián tartott ülészak megszervezésében, valamint a cionista ellenállás hőseinek emléket állító rendezvénysorozat előkészítésében.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház első emeleti Yahalom helyiségében Gartner Brigitta „A zsidóság Magyarországon, különös tekintettel jogi és gazdasági helyzetére 1867-1919 között” címmel tartott hatrészes szemináriumot. Fazekas László ugyancsak hatrészes szemináriumának témája „Markus Nissa Weiss és a zsidó vallásreform ügye Magyarországon” volt.

Yahalom Zsidó Szabadegyetem előadásai az Országos Rabbiképző Intézet második emeleti előadótermében:

január 12.

Króó György „Szabolcsi Bence, a zsidó zene kutatója.”

január 26.

Bácskai Vera „Zsidók Pest gazdasági életében a XVIII-XIX. században”.

február 9.

Laczkó Miklós „Zsidó típusok a modern magyar irodalomban”; Szalai Pál „A népi-urbánus vita 60 évének vázlata (1930-1990)”.

március 2.

„Elfelejtett falusi zene” címmel a Muzsikás együttes lépett fel Bob Cohen közreműködésével.

március 16.

Hanák Péter „A zsidó asszimiláció típusa a Habsburg Monarchiában”; Pók Lajos „Az osztrák-magyar kultúra virágkora 1900-1914”.

április 13.

Stark András „A pszichoterápia és a zsidóság kapcsolata.”

április 27.

Babits Antal „A keresztény-zsidó hitviták története”; Gábor György „A korai keresztény antijudaizmus forrásai.”

május 11.

Hajnal Piroska „A bűnbeesés motívuma a görög-római korszak zsidó irodalmában”;

május 18.

Poszler György „Az irodalomtörténet, mint humanista tudomány.”

május 25.

Cenner Mihály „Zsidó tárgyú dalművek magyarországi színpadon (a Sulamittól a Nabuccóig).”

június 15.

Kepes András „Sport és antiszemitizmus Magyarországon”; Schweitzer Gábor „Adatok az ún. első zsidótörvény történetéhez.”

október 19.

Szegő György „A modernizmus, mint vizuális nyelv.” Az előadás szövege megjelent a Szombat 1996/6 és 7 számában (35-40. p.).

november 2.

Prekup Anikó „Zsidóság Közép- és Kelet-Európában a két világháború között.”

november 16.

Endreffy Zoltán „Isteni törvény - emberi szabadság.”

november 23.

Komoróczy Géza „Jámbor antiszemita (17-18. század).”

december 7.

Pesthy Mónika „Origenész és a zsidó hagyomány”; Perczel László „A görög egyházatyák antijudaizmusa”.

december 21.

Felkai László „A zsidó iskolák Magyarországon”; Síró Béla „A zsidó középiskolák a két világháború közötti Magyarországon.”